

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

JUL 1934

Morgonbris

"Mitt värv är varken blodigt eller svart. Jag slipper rycka svärdet ur er hand. Jag griper er i hjärtat, som är fullt av obeskrivlig längtan efter kärlek. Det är Lysistrates och fredens timme, det är mitt ögonblick, en oförgätlig sekund, där evigheten speglar sig."

SKAWONIUS

Pris 35 öre

Bild från Morgonbriskommissionärernas möte i Malmö.

MORGONBRISKVINNOR I DAGSLANG DISKUSSION

Vilken särställning bland tidningar Morgonbris intar visade på ett övertygande sätt det möte med tidningens kommissionärer, som nyligen hölls en hel söndag i Malmö. Inemot ett 40-tal kvinnor från länets olika delar voro samlade. Samtliga rapporterade om möjligheterna för att försälja Morgonbris på deras respektive orter. Härvid kommo till uttryck en mängd intressanta iakttagelser och synpunkter. Bl. a. var det många, som hade funnit att männen voro mycket intresserade läsare av Morgonbris, ofta mer intresserade än den kvinnliga publiken. Också här omvittnades att ungdomen, särskilt den manliga ungdomen, möter Morgonbris med stor förståelse.

Allt som allt bars diskussionen av det varma intresse och den ivriga offervillighet, som utmärker Morgonbris kommissionärer. Vad vill det inte säga att åtta hundra arbetarhustrur vid sidan om sitt trägna hemarbete och ej sällan också förvärvsarbete utom hemmet offra tid och kraft för Morgonbris spridning och detta i en ständigt ökad utsträckning. Morgonbris upplaga stiger avsevärt med varje månad. Men det måste också räknas till kommissionärernas förtjänst att upplagan är så effektiv. Det torde vara få tidningar, som ha en så ringa returprocent som Morgonbris. **Heder åt sådana medarbetare. Vi sända samtliga Morgonbriskommissionärer ett varmt tack för det gångna året och vår försäkran att vi motse det nya med tillförsikt i förhoppningen om ett fortsatt framgångsrikt samarbete.**

EN BILLIG JULKLAPP, SOM GER BESTÅENDE VÄRDE BLIR MORGONBRIS FÖR 1935.

Pris för helår 4 kr. och för halvår 2 kronor.

Morgonbris moderna utstyrelse, som redan allmänt omvittnats som något av det förnämsta inom vår press, kommer att ytterligare utvecklas. Vidare kommer tidningen att bli en i sitt slag ny och intressant vägledare och rådgivare vid hemmens nyinköp på alla områden.

Den nya av verklighetsbilder illustrerade följetongen Systrarna Wicksell — enastående såväl till sin form som sitt innehåll — torde enbart den göra tidningen i hög grad åtråvärd.

Försumma icke att tillförsäkra Ert hem Morgonbris fr. o. m. januari 1935.

N:r 12 + Årgång 30

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges

socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG

UTGIVARE: Kaj Andersson.

EKONOMICHEF: Greta Agerby

REDAKTION och EXPEDITION

Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM

Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO

N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.

3:—; lösnnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 60 öre per mm.

Efter text 50 " " "

Sista sidan (offsettryck):

¹/₁ sida kr. 450:—.

Innersida kr. 390:—.

¹/₂ sida kr. 225:—.

ZETH HÖGLUNDS STORA VERK HJALMAR BRANTING OCH HANS LIVSGÄRNING

— 2 DELAR I HALVFRANSKA BAND, ÖVER
1.000 SIDOR OCH 700 ILLUSTRATIONER —

kan erhållas av **Social-Demokraternas prenumeranter alldeles gratis** mot den ringa prestationen att anskaffa en ny kvartalsprenumerant å A-upplagan (Stockholmsupplagan) eller två nya kvartalsprenumeranter å B-upplagan (Riksupplagan).

Denna bok, som omedelbart den utkom såldes i 20.000 ex., kostar i originalupplagan kr. 30:—. Det är sålunda ett enastående erbjudande, som nu göres Social-Demokraternas läsekrets, och det avser att på ett värdigt sätt fira tidningens stundande 50-årsjubileum och det därmed sammanhörande Brantingminnet.

Bliv prenumerant, om Ni inte är det förut, och värva ännu en prenumerant, och Ni tillförsäkrar er ett bokverk som Ni kommer att ha mycken glädje av!

UR PRESSOMDÖMENA:

Ett glänsande standard-arbete om den svenska arbetarörelsens hövding och historia. **Arthur Engberg.**

Det är en underbar hjältedikt, som likt Iliaden skildrar envigen och hjältarnas bedrifter. Man ser Hektor och Akilles, hör vapnen rassla och härarna marschera.

Det är en rolig bok, en vacker bok, en heder för dess författare, ett vittnesbörd om den höga kulturella nivån inom det parti, vars heros här skänkts sitt första stora monument.

Harald Åkerberg.

Klipp ur kupongen nu och be någon av Edra bekanta att få anteckna honom som prenumerant.

Undertecknad. Namn:

Yrke:

Adress: gatan n:r tr.

som { förut är prenumerant
prenumererar från 1 januari 1935 } stryk endera!

anmäler dessutom som ny prenumerant från 1 jan. 1935.

Namn:

Yrke:

Adress: gatan n:r tr.

Skriv tydligt.

När prenumerationsavgifterna för 1 kvartal, som även kunna erläggas månadsvis till tidningsbud, äro erlagda, meddelas mig att Brantingsboken bunden i 2 halvfranska band finnes att kostnadsfritt hämta å tidningens kontor, Barnhusgatan 14, Stockholm. (Önskas boken hemsänd tillkommer porto kr. 1:15.)

Boken { hämtas
hemsändes. (Stryk vad som ej önskas.)

Erlägges prenumerationsavgiften samtidigt med anmälan, erhålles boken omedelbart efter 1 december.

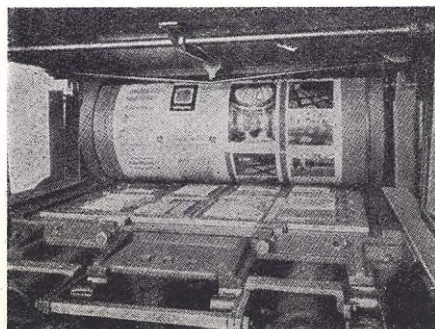
Morgonbris 34.

Utanför Stockholm, där tidningen ej har direkt hembäring, verkställes prenumeration å posten, och skall då postens kvitto å erlagd prenumerationsavgift insändas till tidningen; å detta kvitto skall trovärdig person styrka, att avgiften avser ny prenumerant.

Vid månadsprenumeration insändes kvittona när 3 månaders avgifter äro erlagda!

Böckerna expedieras allt efter som prenumerationsavgifterna betalas.

Anmälan av prenumerant i Stockholm kan ske pr telefonanrop: Social-Demokraten eller genom insändande till Social-Demokraten, Stockholm, av vidstående kupong.

Ett gott tryck

och en god illustration äro två samverkande faktorer vid framställning av
KVALITETSTRYCK

BRÖDERNA LAGERSTRÖM

BOKTRYCKERI - LITOGRAFI - OFFSET

Klara Södra Kyrkog. 14, Stockholm. Tel. 23 18 80

FACKFÖRENINGSS

RÖRELSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6: 15,
pr halvår . . . kronor 3: 15.
Prenumeration kan verkställas genom postverket eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla.

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

AKTIEBOLAG

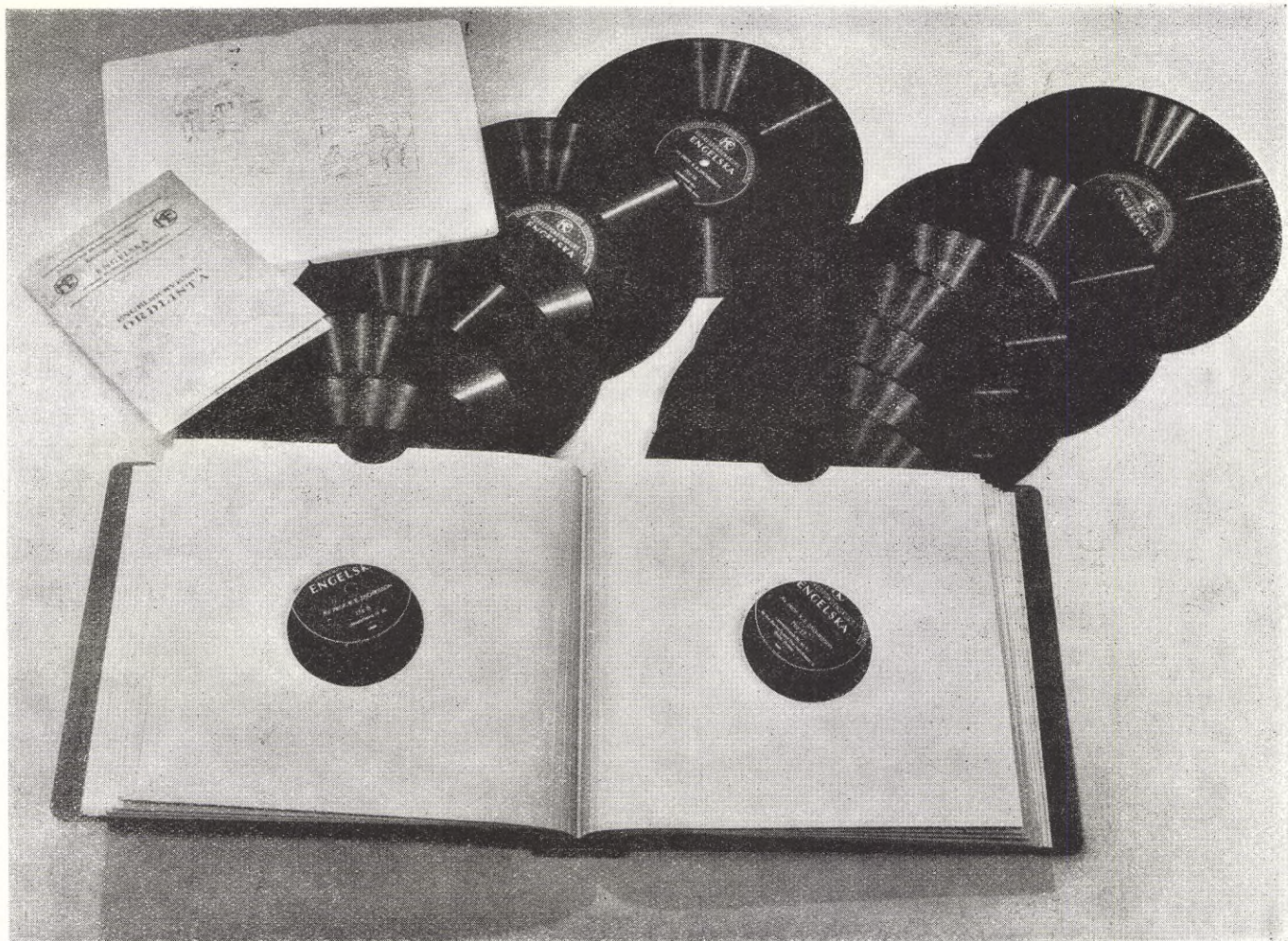
**DEN VITA SPIONEN I — KRIGETS
OCH BARMHÄRTIGHETENS TJÄNST**

JAG VAR SPION

En sjuksysters berättelse på film om sitt verk som spion. Inga diktade fantasier — varje scen i filmen är upplevd. I barmhärthetens namn lindrade hon de sårades kval, gav hon de döende tröst. I fosterlandets namn sänder hon hundraden av fiender i döden.

HANGLADE HON RÄTT?

Var och en må döma efter sin uppfattning. — För Marthe Cnockaert gavs det intet val. — Hon följde sitt samvetes röst.

Engelskt samtal —

Ni behöver blott en grammofon och dessa skivor

Engelskan är världsspråket, som studeras i skolor, i studiecirklar och på många andra sätt. Men möjligheterna att få höra engelsmän tala språket äro icke många.

Ett utmärkt tillfälle erbjudes i K F:s engelska grammofonkurs.

Kursen består av **15 engelska språkskivor** intalade av sju infödda engelsmän, bl. a. den kände radioföreläsaren dr. C. S. Allwood. Grammfonskivornas texter äro så valda, att man får

Julklappstips

öva de mest förekommande orden. Samtal, lektioner, föredrag, prov på engelska författares prosa förekomma i omväxling.

En uppräknig av några rubriker ger en föreställning om det rikhaltiga innehållet: Länder och språk. Den nya vårningen. En engelsk lektion. Middagen och middagsservisen. Hur jag tillbringar min dag. Resor till lands och sjöss. Sport. På landet. På banken. I pappershandeln. Hur man skriver ett engelskt brev. På postkontoret. En vecka i Stockholm. Hos barberaren och hårfrisörskan. Sjukdomar. Tomas Edison. Ett samtal om engelska. Talar Ni god engelska? London. Om radio. Hotell och restauranter. Några engelska dikter. Hur man lever på 24 timmar om dygnet (av Arnold Bennet). I den medföljande rikt illustrerade textboken på 100 sidor äro de engelska texterna översatta och försedda med utförliga ordförklaringar. En särskild engelsk-svensk ordlista medföljer kursen.

Pris för **textbok, ordlista och 15 språkskivor** i ett praktiskt o. trevligt etui: **kr 30:—**

Rekvirera kursen i närmaste konsumtionsförening el. direkt från

Kooperativa förbundets korrespondensskola, Sthlm

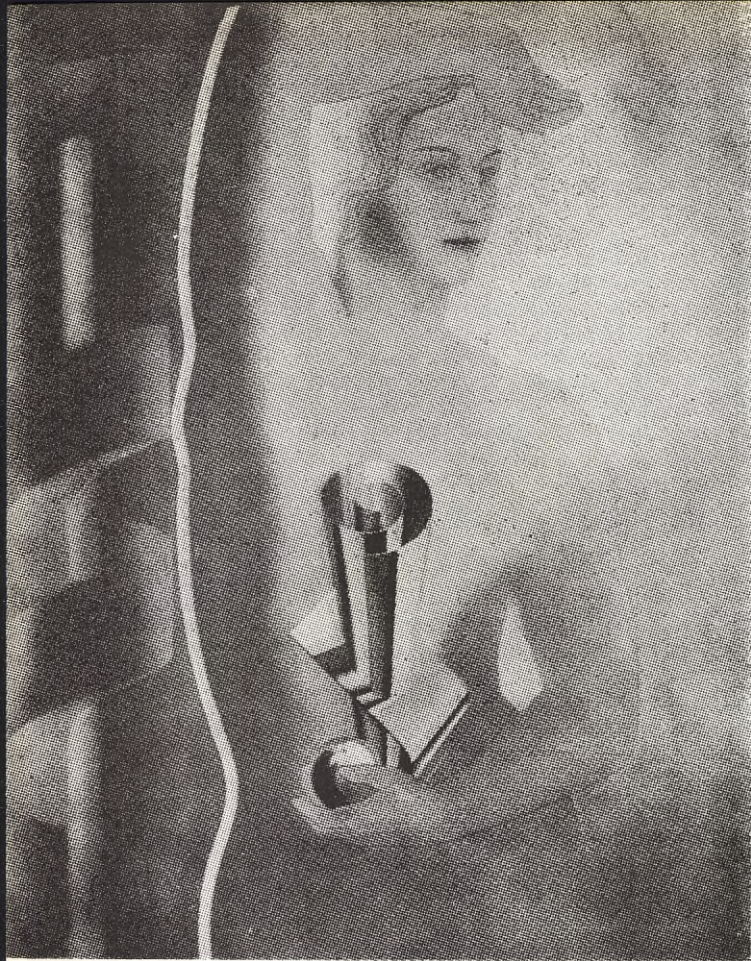
Sänd mig närmare upplysningar om Eder grammofonkurs i engelska.

Namn:

Morg. dec.

Adress:

(Sändes i öppet kuvert, frankerat med 5-öres frimärke)

VAR FINNS VAR LYSISTRATE?

KAN MAN TÄNKA SIG EN MODERN UPPREPNING AV LYSISTRATE?

Det är en slump som ser ut som en tanke att Dramatens framförande av Aristofanes Lysistrate inträffat samtidigt med Morgonbris 30-årsjubileum och därför kunnat inlänkas i festprogrammet. Och vad kan vara mera välmotiverat på detta julnummers vignettsida än Lysistrate med fredspalmen och den röda all världen samlande fanan. Det gamla julbudskapet Frid på jorden får här en ny frisk klang, som stimulerar oss att se oss om efter en fredsbringande kvinnohär, vilken förmår föra de stridande folken till samförstånd. Morgonbris har därför sänt ut till olika kvinnokretsar frågan: Är en modern upprepning av Lysistrate möjlig? Följande svar, som redan influerat, uttrycka även på ett ypperligt sätt motiveringen till Lysistrates förekomst på Morgonbris jubileumsfest på Dramatiska teatern.

FÖRFATTARINNAN KARIN BOYE:

När man sitter och ser den mer än tvåtusenåriga "Lysistrate", har man särskilt under första akten ett intryck av aktualitet, som inte bara beror på den förträffliga översättningens välfunna moderniseringar i Aristofanes' egen anda, utan lika mycket på själva ämnet. Ett kvinnornas förbund mot kriget — det är ju en tanke, som gång på gång har dykt upp i vår tid. Kvinnornas tappra kamp, som för Aristofanes själv måste ha varit ett rent spexartat ämne, ett skal av skämt kring kärnan av allvar — nämligen maningen till fred mellan Hellas' stater — den växer för oss ut till stor symbol med väldigare räckvidd än författarens tid kunde ana, liksom Aristofanes' fredstanke, som ändå bara gällde ett grekiskt statsförbund, för oss har växt ut till hoppet om fred på jorden. Och könskampen, som på Aristofanes' tid vägde så djupt till nackdel för de undertryckta kvinnorna, att Lysistrates kvinnofront just i sin komiska orimlighet måste verka som det starkast tänkbara hån mot de oförnuftiga atenarna, har i våra dagar tagit andra dimensioner och i vida kretsar redan skapat myter, starka nog att gripa en med aningsfulla världsperspektiv. Särskilt gör det sig kännbart i första aktens slutscen, där den uttrycksfulla musiken stryker under en stämning av vad engelsmännen kallar "twilight", tvåfaldig dager: en gammal tids skym-

ning i gubbkören, en ny tids gryning i kören av unga kvinnor. — Sedan kommer spexet också för oss: kärleksstrejken. Den är rolig, men handlingen har i och med detsamma mist sina stora symboliska mått. Och pompan till sist kring fredsslutet mellan Sparta och Aten lämnar en kall. Det måste i sin tur ha verkat starkare på Aristofanes' tid. Våra krig och våra fredsslut har ett annat ansikte.

Naturligtvis förutsätter ingen vettig människa, att det medel — kärleksstreck — som kvinnorna i Lysistrate begagnar sig av, skulle kunna rekommenderas som en framkomlig väg till fred i våra dagar. För att hålla könen från varandra måste man nog minst, som Lysistrate, vara gudinnan Pallas Athene själv. Däremot kvarstår frågan, om man kan tänka sig en kvinnornas solidaritet, obrottslig nog att framvinga fred, eller kanske avvärja ett hotande krig.

För min del tror jag inte på en sådan allmän solidaritet på grundval av könet — lika litet som jag tror på kärleksstrejken. Ett slags kvinnornas specialfredlighet, som skulle sträcka sig tvärsöver klassgränserna och visa sig starkare än de särintressen, vilka olika kvinnogrupper har gemensamma med män och vilka visat sig söndra männen, då det gäller krig och fred den har

(Forts. på sid. 10.)

STOCKHOLMSKVINNORNAS NYSTARTADE STÅTLIGA TAL-
KÖR under repetition av Morgonbrisprologen, med vilken de
begå sin premiärvid Morgonbris stora festföreställning på Dra-
matiska teatern. Alltså en nutidskvinnornas kör kring Lysistrate

P R O L O G
TILL MORGONBRIS
30-ÅRS JUBILEUM
AV VIVAN HEDBERG

I kvinnornas värld rådde natt —
Urgamla lagar dem tryckte.
Lagar dem givna av män
måna om härskarens rätt:
Mannen skall råda i allt,
att lyda vare din prydnad,
att tiga och tåla så tyst
vare ditt kall och din plikt.
Världen för bragdernas män.
Du har din värld i det lilla.
Mannen skall strida och slå,
du har att läka hans sår.
Du skall duka hans bord
och hans säng skall du reda,
dela hans nöd och hans lust,
föda med smärta hans barn.
Och när det kallas till strid,
glatt skall du offra din son.

Så under urtida ok
kvinnan böjde sin nacke.
Bittert hon klagade nog,
men hennes röst var för svag.
Fick aldrig styrka och klang,
kvävdes i fördomars töcken,
nådde ej systrarnas led.
Ensam och modlös den var. —
Väl veno svältpiskans slag
hårt över trälmännens ryggar,
deras kvinnor dock kände den mest,
hårdast den träffade dem.
Mannen dock ägde ett hopp.
Han kände samlingens styrka,
han kunde göra sig hörd,
rösträtt han kämpat sig till.
Kvinnan fick dela hans lott,
fick träla, slita och släpa,
dela hans bördor var dag,
men hon blev nekad hans rätt.
Modlöshet grep henne då.
"Vad tjänar att hoppas och kämpa?"
Djupt hon dignade ned
uti förtvivlan och nöd.

Dock ingen natt är så lång
att det ej randas en morgon. —
Några kvinnor möttes en dag;
Kvinnor med själar av eld.
Kvinnor med vilja av stål.
Kvinnor med älskande hjärtan.
Kvinnor med styrka och mod.
Kvinnor med brinnande tro.

Sina likars nöd de förstått
och ömmat för lidande systrar,
nu ville de samla dem alla
kvinnor runt hela världen.
"Ty vad icke den enda förmår
blir genast lätt för de många."
Förenade starka vi stå,
så skola vi stödja varann.

Vår sak de gjorde till sin.
Med sina flammande själar
de tände hjärtan i brand
för helig rättfärdighet.
De ville lära envar
att mannens snille och styrka
ej skapar en lycklig värld
kvinnans hjärta förutan.
Och för att vår ande ge tröst
ge mål och stämma i världen,
de ville en röst oss ge.
Den fick det vackraste namn
MORGONBRIS! Morgonens vind,
som bådär den gryende dagen.
Som banar ur dimmor och natt
väg för den strålande sol.
MORGONBRIS! Talande namn!
Till våra hjärtan du burit
budet om frihet och hopp,
om lyckans solljusa dag. —

Trettio år hava gått. —
År av strider och segrar,
år av mödor och kamp,
goda och sorgsamma år.
Mycket de tagit från oss,
dock mer ha de oss givit.
Om vägen var tröttsam och lång,
bar den dock alltid — framåt.
En storm har gått över vår värld. —
Jordens grundvalar bävat.
Fasornas vanvett var lag.
Allt dränktes i tårar och blod. —
För krigets förhärjande brand
vårt land av ett under blev skonat.
Men över vår fredliga kust
gick en flodväg av hunger och pest.
Och långt efter ofredens år
vi av krigets förbannelse lida:
En här av ungdom förspillt
sina bästa år utan hopp.
Ej arbete gives för dem,
för dem finns ej plats uti solen.
De bittra och modlösa gå.
De hungra och hata och — dö.

O, kvinna har du en son,
nog unnar du honom all lycka.
För hans skull var med och bygg
ett bättre samhälle upp!

En värld som blott styrdes av män
nu i eld och blod är förgången,
nu randas ock kvinnornas dag,
den dyrköpt ur kaos gick upp.
Nu kunna vi taga vår del
och ansvar i folkens öden,
att gagneligt bruka vår rätt
bör vara vår högsta plikt.
Ja, må vi tillsammans gå
och bygga framtidens rike
så lyckligt och ljust vi förmå
vi svenska kvinnor och män!
Vår frihet och demokrati
vi högt må akta och värna,
att aldrig här må råda
tyranniets och våldets makter.

Vi kvinnor må rätt förstå
det fria ordets lycka
och älska och hålla högt
vår tidning, vår MORGONBRIS.
Den lärt oss varann förstå,
att ömma för dem som lida,
att starka, modiga gå
den hårda prövningens väg.
Den lärt oss bygga och bo
den sökt oss fostra och leda,
den givit oss bildande konst,
den lärt oss att kunskap är makt.
Den vidgat vårt sinne och blick
den lärt oss om främmande länder,
för kvinno själar ett band
i vår international.
Men framför allt den lärt oss
att ingenting är förgäves,
hur svårt och prövsamt det syns,
som någon av kärlek gjort.
Vår tacksamma tanke går
till de tappra och kloka kvinnor,
som i osjälviskt nit den lett,
från en blygsam början till nu.
De givit den dagarnas id
och ofta nätternas vila.
De offrat för den sin kraft
de givit sin tanke, sin själ.
De höjt den år från år
till en rangplats i första ledet.
Vi höja den högt på sköldarna
den bästa tidning är VÅR!

Var finnes vår Lysistrate?

(Forts. från sid. 7.)

åtminstone aldrig hittills givit sin existens tillkänna. Däremot tror jag, att kvinnoorganisationer för freden kan komma att spela en ofantlig roll, även om man inte vågar lägga allmän könsolidaritet till grund för deras verksamhet, utan framför allt vädjar till bestämda grupper av kvinnor, främst naturligtvis arbetarklassens kvinnor, men självklart också andra grupper, intellektuella etc. När jag i alla fall tror, att kvinnorna borde ha sina speciella fredsorganisationer och männen sina — gärna under gemensam ledning och med samarbete, det är ju bara bra — så beror det inte på könsromantik, utan på den skilda roll män och kvinnor kommer att spela vid upptakten till ett krig, i mobiliseringsplanerna, som ju torde sträcka sig också ut över civilbefolkningen.

Alltså: Kvinnorna solidariska mot kriget så långt det går! är en god lösning. Men väntan på världens räddning genom kvinnan måste nog tas för vad den är: en storslagen myt. Den har mytens och diktens tröstande och stärkande kraft av ledstjärna, för alla dem som i lik-

het med undertecknad står djupt gripna inför Lysistrates beslutsamma kvinnohär. Rättar man sitt handlande efter en myt, får man bereda sig på ett obarmhärtigt uppvaknande. Handlandet bör bygga på fastare underlag. Men varför skulle vi inte ösa ny kraft ur myt och dikt, om vi kan! Diktens symboler kommer aldrig att stiga ut i nuet med hull och hår, men som symboler på sitt sätt förblir de ändå evigt levande.

DEN KVINNLIGA PARTISEKRETERAREN HULDA FLOOD:

Ha kvinnorna i våra dagar någon möjlighet att utföra en Lysistrates gärning, nämligen bidra till att bringa fred i världen? frågar Morgonbris redaktör. Frågan är i dessa dagar mer än befogad. Liksom den hellenska världen vid tiden för Aristofanes framförande av komedin Lysistrate, år 412 före Kristus, sedan många år led av ett permanent krigstillstånd, så kan man också säga att vår världsdel nu lider under ett, om inte öppet så dock latent krigstillstånd. Världsfreden, som vi trodde skulle följa på världskriget, verkar för var dag allt mer avlägsen. De allra flesta länder trängta bara efter möjligheter att få upprusta, av rädsla för grannars rustningar. Hur långt denna rädsla skall

leda oss, ligger visserligen ännu i det fördolda, men farhågorna visa en skrämmande tendens att tilltaga. Ha kvinnorna i en sådan situation möjlighet att göra sin fredsvilja gällande? Man behöver bara framställa en sådan fråga, för att i andanom höra en kör av kvinnoröster stämma in i Kleos förskräckta utrop: "Ska Västerlandet räddas av små kvinnor?" Nej, det är inte mycket troligt.

När världskriget 1914 bröt ut, kunde kvinnorna, i viss mån, avsvärja sig skulden. De hade ingenting att säga till om, de hade aldrig tillfrågats. De kunde med Lysistrate säga:

"Vi teg, när det stora kriget bröt ut. Vi teg inför nödårens fasor. Ty kvinnorna skulle ju finna sig i, att mannen regerade världen."

Efter krigets slut blev det slut på männens ensamrätt att regera världen, även kvinnorna fingo rätt att lägga sin röst i vågskålen.

Men de allra flesta hade så mycket annat att tänka på. Deras tid gick åt, som Kleo säger: "att forma ögonbryn och sminka läppar", och det var dessutom så mycket briccdukar som skulle sys, så mycket antemakasser, som skulle virkas, att det aldrig blev någon tid övrig att tänka på en så avlägsen fråga som freden i världen.

Rättvisan driver med strömmen. Teckning av Paul Iribe.

Inte fanns det heller någon Aristofanes, i vilkens hjärna det steg upp en vision om en kvinnornas revolt, en kvinnornas befriande, oförgångliga insats för världsmoralitetens brytande. Männerna hade i årtionden predikat om hur kvinnan skulle sitta hemma och vara ljuv och älsklig, att de slutligen själva till sist trodde, att världen skulle gå under om kvinnorna upphörde med sitt evinnerliga virkande och aldrig så litet gläntade på fönstren, för att blicka ut mot horisonten.

Och synkretsen blev trång och tankarna inskränkta, och de flesta kvinnor upphörde tänka själva, och sade som gumman i Andersens saga: "Vad far gör är alltid rätt."

Och männen regerade världen, alldeles som förut.

Ja inte bara det, i en del länder gingo kvinnorna självmant och offrade sina nyvunna medborgerliga rättigheter på våldets altare.

Och när männen dekreterade att de unga skulle ges en uppfostran, som i första hand inriktades på att göra dem till krigare, förklarade kvinnorna undergivet: "Vad far gör är alltid rätt." Du målar för svart, säga mina läsare. Nej, tyvärr.

Visst vet jag — och den vissheten ger en mod att hoppas — att det finns ljuspunkter, de äro bara alltför få. Men ur den oro, som kännetecknar vår tid, växer kanhända så småningom fram en kvinnornas medvetna vilja att forma om världen till en bättre boplats för människorna, och kanske den viljan blir drivkraften som — "raserar murrarna som skiljer folken". Kanske?

DR ANDREEN-SVEDBERG:

När man lämnade teatern efter att ha sett Dramatens Lysistrate kände man närmast besviknenhet och tomhet. Men i mellanakten värmdes vi ännu av idéernas låga och då sade min son och jag till varandra, att problemställningen år 1934 var nästan spöklikt densamma som för 2300 år sen. En skillnad fann vi dock och den tycktes oss ge hopp om en varaktigare framgång i kvinnornas strid mot våldet denna gång. Skillnaden är vår moderna teknik. På Lysistrates tid, då kriget ännu var en "pyrrisk vapendans", var det ett hopplöst företag att söka få männen att avstå från våldets njutningar. Måhända är den moderna teknikens krig en smula mindre lockande. Och om så icke skulle vara fallet har tekniken gett kvinnorna ett maktmedel i sin hand, som de ej hade den gången. I dag kan vi vågra att föda barn i en värld, där våld och orättfärdighet regerar. Men i dag som för 2300 år sen behövs det sammanhållning mellan kvinnorna. Var finns vår Lysistrate?

HUR AKTIVISERA KVINNORNAS INSATS?

Det har varit val i Sverige. Ja även i Göteborg begav man sig så småningom fram till valurnorna. Men vårt parti klarade sig inte lika bra i Göteborg som i det övriga landet. Och nu går man och funderar över vad det kunde bero på. Och som alltid när det går på sned i det här livet så börjar Adam snegla litet förstulet på Eva och undra hur mycket av skulden han kan vältra över på henne. Se, man får inte veta i det här landet, säger en ledareskribent i Ny Tid, hur rösterna fördelas på de olika könen, ty kvinnorna ha aldrig velat vara med om en dylik uppdelning. Annars kunde det nog hända att — men när kvinnorna nu ha så stort inflytande så de kan hindra att man får reda på hur de rösta så är det ingenting att göra åt den saken.

De socialdemokratiska kvinnorna i Göteborg få emellertid en fin eloge för sitt deltagande i valagitationen — och det äro de säkert värda — men ändå, eftersom man nu i alla fall m å s t e söka efter brister i maskineriet, så undrar artikelförfattaren om det ändå inte är något fel med kvinnornas organisationer, isoleringen i särskilda kvinnoklubbar har nog inte bidragit till att höja kvinnornas politiska aktivitet och duglighet.

Jag trodde annars inte att Göteborg låg så långt bort från det egentliga Sverige. I det övriga landet har man för länge sedan kommit till insikt om att det är kvinnoklubbarnas medlemmar, som äro de som verkligen göra en aktiv insats i partiarbetet. Det finns ju annars en hel mängd kvinnor anslutna till partiet, genom fackföreningarna och även direkt, men de flesta av dem ser man bara till i matriklarna. Ska man söka efter kvinnor, som är med i arbetet, då får man allt gå till kvinnoklubbarna.

Det tog en tid, även i det övriga landet, innan de manliga partikamraterna kom underfund med den saken, men när de äntligen kom till klarhet, så tvekade de inte ett ögonblick att ta konsekvenserna av denna nya vetenskap. Och det är jag den första att ge dem mitt fulla erkännande för. Distriktsledningarna, som förut ställde sig ganska tvivlande till kvinnorörelsen, arbeta nu med liv och lust för att få till stånd kvinnoklubbar, och arbetarkommuner, som ha kvinnor direkt anslutna, anstränga sig tappert för att få dessa medlemmar att starta kvinnoklubbar. Och när man frågar dem varför de inte äro nöjda med den direkta anslutningen, så svara de att på det sättet får man inte kvinnorna i aktivt arbete.

Ja så står det till i Sverige för närvarande.

Hur skulle det vara om man även i Göteborg lade undan pekpinnen ett tag, och höll upp med att mästra och säga ifrån hur kvinnorna f å l o v t o r g organisera sig, och tog i ett riktigt krafttag för att hjälpa dem. Alldeles säkert skulle det löna sig. Och det kanske finns någon mer plats också, som behöver ta den maningen ad notam. Titta efter, ska ni se så mycket duktiga kvinnor vi ha i våra bygder!

Inte minst i Göteborg!

Jo, det ha vi, säger Ny Tid, som säger sig aldrig hävdad att man ska föra fram kvinnor bara för att de äro kvinnor, utan man ska se till att få fram den duktigaste. Men som kvinnorna oftast är mycket klokare än männen i praktiska ting, så komma de säkert att klara sig i konkurrensen. —

Jo det tror jag det, om de bara släpptes fram i konkurrensen. Men vi ha inte kommit så långt än att vi inte ser till kön och släpper fram den dugligaste. Och det är d e t vi från kvinnohåll vänt oss emot, att man motar kvinnorna därför att de äro kvinnor.

Vi måste ha kvinnorna med i aktivt arbete, vi kan inte undvara deras tjänster, säger artikelförfattaren i Ny Tid. Hur var det, sade inte Vår Herre redan i paradiset att det inte var gott för mannen att vara allena? Vi äro visserligen utdrivna ur paradiset nu, därför att Adam och Eva inte kunde motstå frestelsen att snatta äpplen, — vilket tilltag ju Eva fick bära hela hundhuvudet för, — men vi få försöka klara oss ändå.

Hur skulle det vara om vi skulle komma överens om att försöka hjälpas åt att skapa fram ett nytt paradiset?

Det kanske inte kan bli lika trevligt som det första, det finns ju så mycket som oroar och stör i våra dagar, så lika fridfullt kan det aldrig bli. Men trots allt detta, så skulle vi nog kunna göra det ganska beboeligt.

Jag sitter och tänker på om vi inte skulle rent av ge varandra julklapp, i form av en ettårsplan, ett helt år under vilket vi skulle helt och hållet avstå ifrån att sätta krokben för varandra, ett helt år under vilket vi skulle försöka dämpa lusten att tillämpa det gamla husbondeväldet, och helt och fullt gå in för att främja partiets tillväxt och aktivitet, genom massvärkning av kvinnliga medlemmar, via kvinnoörelsen. Ja i det fallet är det ju bara att fortsätta, farten är ganska god för närvarande, men den kunde naturligtvis vara ännu bättre. Och kvinnornas möjligheter till aktivt deltagande i det praktiska arbetet kunde vara oerhört mycket bättre om inte Adam — — — Nej, nu gräver vi ned stridsyxorna och säger: God jul! Alltså, en ettårsplan var det!

H. F.

GIFT KVINNAS NATIONALITET OCH RÄTT TILL ARBETE

Nu, när gift kvinnas rätt till arbete är mer eller mindre allvarligt hotad i de flesta länder, är det glädjande att se hur kvinnoorganisationerna av skilda färger enhälligt slagit vakt om denna dyrt förvärvade rätt och insett, att den är den viktigaste förutsättningen för en människovärdig tillvaro. De ha också länge haft sin uppmärksamhet riktad på en annan fråga, som kan förefalla mindre viktig: gift kvinnas nationalitet.

Det är med nationaliteten som med hälsan, att man först riktigt uppskattar den, när man har förlorat den. Vilka följer dess förlust kan medföra, skall här med några exempel belysas. En fransyska hade före kriget ingått äktenskap med en tysk, som sedan flera år levde i Frankrike utan att ha förvärvat franskt medborgarskap; när kriget bröt ut blev hon, eftersom hon var "tyska" instängd i ett koncentrationsläger, och hennes svägerska, som var tyskfödd, men gift med en fransman, fick hälsa på henne och förljuva fångenskapen med små kärleksgåvor. En fransk kvinna, som aldrig lämnat sitt land och aldrig upphört att känna sig som fransk blir i sitt eget land behandlad som fiende, därför att hon i äktenskap varit förenad med en tysk, vars land hon icke ens sett. Detta är en politisk verkan av förändrad nationalitet men det finns andra, ur praktisk synpunkt allvarligare följer.

Ett alldeles färskt exempel har den som skriver detta kommit i beröring med i Genève. En ung engelska, som i flera år arbetat i N. F:s sekretariat som maskinskriverska, gifte sig för två år sedan med en tysk affärsman i Genève. Som mannen hade mycket goda inkoster lämnade hon sin plats. Efter två års äktenskap blev hon änka, utan resurser, och eftersom hon är "tyska", och följaktligen utländsk undersåte, får hon icke arbetstillstånd vare sig i England eller i Schweiz. I Tyskland kan hon inte försörja sig, då hon inte kan språket och saknar alla förbindelser där (hennes man var f. ö. icke rent arisk). Denna unga kvinna håller nu på att söka återfå sin brittiska nationalitet, men det kan ta ett å två år, och om icke N. F. hade engagerat henne på nytt, skulle hennes läge ha blivit mycket kritiskt. Här stöter vi på den förändrade nationalitetens inverkan på arbetsmöjligheterna, en av dess ödesdigra följer.

Ännu värre ställer det sig för en kvinna, som genom sitt äktenskap med en utlänning förlorat sin egen nationalitet, utan att erhålla makens. Hon kan bli utan hemortsrätt någonstans, och följaktligen totalt utestängas från alla arbetsmöjligheter. Om maken under äktenskapet, genom naturalisering, byter nationalitet måste hustrun i de flesta länder automatiskt följa mannens nationalitet utan avseende på om hon önskar det eller ej.

Den svenska lagen är fördelaktigare än många andra, ty den låter en svenska behålla sin nationalitet vid äktenskap med en utlänning, så länge hon bor i Sverige eller i varje annat land utom makens; bosätter hon sig i hans land, förlorar hon automatiskt sin svenska nationalitet.

Då å ena sidan äktenskap mellan personer av olika nationalitet blir allt vanligare, och å andra sidan arbetslösheten överallt medfört skärpta bestämmelser rörande utländska medborgares arbete, är frågan av stor betydelse. På konferensen för kodificering av internationell rätt i Haag 1930, vilken landshövding Hammarskjöld så energiskt arbetat för att få till stånd, diskuterades nationalitetsfrågans alla sidor och även gift kvinnas nationalitet. Diskussionen inleddes med ett långt och synnerligen intressant anförande av Storbritanniens delegat mr O. F. Dawson, juridisk rådgivare i inrikesministeriet. Han betonade att bestämmelsen att gift kvinna utan hänsyn till hennes egna önskemål automatiskt erhåller mannens nationalitet, är en av de sista resterna av kvinnans omyndighetstillstånd. Han påpekade att hans regering ansåg det ologiskt, att kvinnan, som nu anses värdig att förvalta statens högsta ämbeten, förlorar sin nationalitet utan eget val, därför att hon ingår äktenskap med en utlänning och därigenom mister rätten att förvalta ett ämbete eller erhålla ett sådant. Mr Dawson nämnde vidare att anhängarna av den motsatta principen, vilka ansågo att familjen borde bilda en enhet och ha en och samma nationalitet, gjorde gällande vissa praktiska svårigheter, som skulle uppstå om makarna hade olika nationalitet såsom fara för familjens skingrande, stridiga intressen, frågan om barnens nationalitet m. fl. Trots detta ansåg brittiska regeringen, att äktenskaps ingående icke borde förändra kvinnans nationalitet utan hennes hörande, men att villkoret för att en internationell överenskommelse skulle bli antaglig, var att enighet nåddes bland majoriteten av de stater som voro representerade vid konferensen. I annat fall riskerade man att följderna blev ännu större förvirring än hittills: flera fall av fosterlandslöshet och dubbel nationalitet.

Det visade sig att delegationerna vid

konferensen voro delade mellan dessa båda tendenser: å ena sidan familjens enhetliga nationalitet, å den andra kvinnans fulla myndighet och självbestämmanderätt. Resultatet blev därför en kompromiss. Konventionen som undertecknades i Haag 1930 men ännu icke trätt i kraft innebär bl. a. att gift kvinna icke förlorar sin ursprungliga nationalitet med mindre hon förvärvat mannens och att mannens naturalisering icke påverkar kvinnans nationalitet, såvida hon icke så önskar. Konferensen uttalade dessutom en önskan att regeringarna måtte undersöka möjligheten att i sina lagar införa likställighetsprincipen mellan könen i nationalitetshänseende, dock med särskilt hänsynstagande till barnens intressen, och besluta att kvinnans nationalitet icke skall undergå förändringar utan hennes samtycke, vare sig på grund av äktenskaps ingående eller genom mannens ombyte av nationalitet.

Representanter för Internationella Kvinnorådet och Internationella Förbundet för Kvinnans Rösträtt fick företräde för konferensens byrå (ordförande, vice-ordförande och sekreterare) och framförde sina krav d. v. s. könsens fulla likställighet i nationalitetshänseende.

Sedan dess har en konferens hållits i Montevideo förra året, där de Nord- och Sydamerikanska staterna voro representerade. Denna konferens antog en konvention rörande nationalitetsfrågor, där det bl. a. stipulerades att varken äktenskaps ingående eller dess upplösning inverkar på någondera kontrahentens nationalitet. Problemet är lättare att lösa i de amerikanska länderna, därför att barnen där erhålla det lands nationalitet inom vars område de äro födda (*jus soli*).

Internationella Kvinnorådet beslöt i somras i Paris uppmana kvinnoråden i alla länder att verka för att deras regeringar ansluta sig till Montevideokonventionen, eller om detta icke är möjligt, revidera Haagkonventionen, enligt jämlikhetens princip, såvida denna skulle träda i kraft,

Energiska ansträngningar gjordes från kvinnohåll vid N. F:s sista generalförsamling för att få frågan om gift kvinnas nationalitet upptagen till behandling. Detta skedde icke, men det beslöts att hela frågan om kvinnans rättsliga ställning (status) vari nationalitetsfrågan ingår — skulle inskrivas på dagordningen för nästa generalförsamling. Denna lösning var säkerligen lyckligare, ty frågan är långt ifrån enkel och det är synnerligen önskvärt att den får en omsorgsfull beredning inom varje land. Detta komma nog de olika kvinnoorganisationerna att sörja för, var och en i sin stad.

Av *Essy* KEY-LEHMANN.

HON ÄR EN KÄMPE OCH KAMRAT

PROLOG VID ÖREBRO KVINNOKLUBBS 30-ÅRSFEST

A V H A R A L D Å K E R B E R G

I tusen gånger tusen år,
i mulen höst och döftrik vår
har mannen stritt från tid till tid
sin starkhets strid.

Han röjde mark, på jakt han drog
i Sverges hundramilaskog,
och med falangen gick han fram
i rök och damm.

Han var en bjässe där han stred
på Lützens kullar, Narvas hed,
och ryktet bar så lätt hans namn
i ärans famn.

Men flickan fick ej vara med.
Det var för henne som han stred.
Hon satt där hemma med sin söm.
Hon var hans dröm.

I stridens dån, i fasans skrik
hon var ett stycke romantik.
Hon gav hans bragd dess ärekrans,
dess enda glans.

Och när han kom från krigen hem
hon visste mer än han om dem.
Hon visste och såg saken klar,
hur svag han var.

Men seklen storma mot sin grav,
och tidevarven gå i kvav.
Av romantikens oförnuft
blev idel luft.

Men ännu lever i vår värld
den dröm, som går på himmelsfärd,
som lindar gröna rankor kring
all världens ring.

Åt saklighetens tidevarv
ha gångna tider gett i arv
den mark vi måste trampa på
och himlens blå.

Det är det dubbla arv vi fått.
Av jordens must och stjärneskott
vi byggt med tanke eller svärd
vår egen värld.

Vår kraft steg upp ur markens teg.
Den bär men tynger våra steg.
Och drömmen kom från tusen bloss
högt över oss.

Vi äro djur, som vandra kring
i nyttighetens tusen ting.
Men stjärnevalvet i n o m oss
har också bloss.

Med tunga steg vi vandra fram.
En strimma sol i vägens damm
kan lyfta tanken en minut
mot vägens slut.

Vi se ej alltid allting klart,
och målet är ej uppenbart.
Men känslan av gemensamhet
gör kinden het.

Nog går väl ynglingen i krig,
men flickan går på samma stig.
Hon för hans svärd, s i t t e g e t svärd
mot mörkrets värld.

Hon är ej längre segerns pris,
en unken wigwams ros och ris.
Hon är en kämpe och kamrat
i mannens stat.

I livets trägna vardagsslit
de foga samman bit vid bit
på muren av det framtidsslott,
dit vi ej nått.

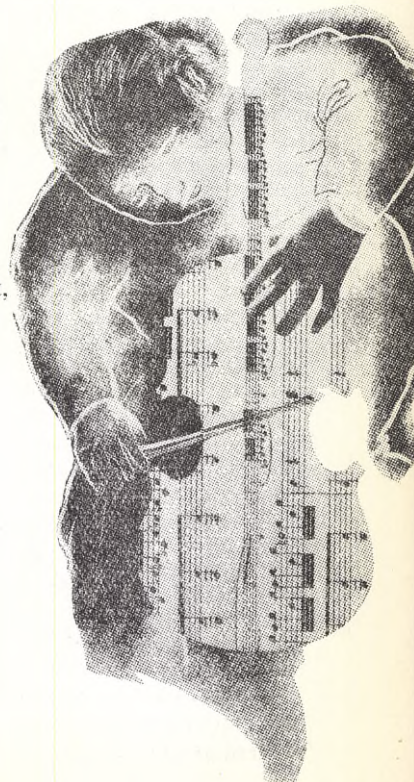
Den står i morgondagens sken
men bygges ej av järn och sten.
Av mänskligt blod är dess cement,
dess postament.

Nu höjas spadarna med kraft,
och handen knyts kring hackans skaft.
Må torn och finnar stiga fram
ur tidens damm.

Ett mänskligt samspel växer ut
ur våldets långa strid till slut,
en stor och mäktig melodi,
en hög och fri.

Så må vi vandra hand i hand
emot vårt drömda morgonland.
Må kraft och vekhet bli till ett
när undret skett.

Och hell envar som hållit ut
och gör det än till stridens slut.
En kort sekund av fest och ståt,
och sen framåt!

Anna Sterky.

BANBRYTERSKAN

En blid liten dam med en mild stämma, danskt-svenskt tungomål och visa, kvicka ögon berättar. Omkring sig har hon ett utsökt litet hem, mest böcker och tavlor. Signaturen sitter och lyssnar och ser sin ungdoms drömbilder stiga fram ur Strindbergs Utopier och bli verklighet uppe i Södra bergen, i Blomsterfondens inramning.

Så inleder Knut Lånström Soc.-D. skildringen av ett besök hos Morgonbris första redaktör fru Anna Sterky med anledning av 30-årsjubileet. Härvid yttrade fru Sterky bl. a.:

När jag nu ser tillbaka på den tid som gått, tycker jag, att våra kvinnor varit utomordentligt duktiga. Den brist på förståelse för samhällsarbete, som tidigare rått bland kvinnorna, har bortarbetats. Det är så många som stå parata att rycka in, när det behövs. Partiets stöd och uppmuntran äro de ärligt värda. Kvinnornas eget förbund har blivit en hjälpare, en medarbetare till partiet.

Det är ett så stiligt resultat de nått både med Morgonbris och i förbundet, säger fru Sterky till slut. När man tänker på alla de arbetarhustrur, som där samlats och fått sin skolning, tycker man, att vi nått utomordentligt långt. Vi skola fortsätta på samma sätt och undvika kampen mellan könen. Ty vi behöva samarbete.

Vi trycka till avsked en liten fast hand. Den handen tillhör en kvinna, som kom från vårt södra grannland, en kvinna som en gång i en sannare skolundervisning än våra dagars skall nämnas som en av dem, som gripit djupt in i vårt lands historia. Hon har givit en hugstor make inspiration och stöd, när han plockade ihop det första blygsamma pussle, som är våra dagars mäktiga Landsorganisation. Själv har hon varit fanan för den socialdemokratiska kvinnorörelse, som nu stolt kan säga att den varit en av de främsta krafterna när det gällt att fostra kvinnorna inför demokratins stora ansvar.

ÄR KVINNORNA TANKELATA?

Det har i anslutning till Morgonbris' jubileum uppstått en intressant diskussion om tidningens uppgift och möjligheter att göra sig hörd inom kvinnovärlden. Upp-takten blev Hulda Floods temperamentsfulla artikel i förra numret, betitlad *Har utvecklingen stannat av?* Här nedan börja vi publiceringen av de många ut-talanden, som redan kommit red. tillhanda.

Under diskussionen om Morgonbris har tyvärr framkommit förslag att sänka tidningens standard. Bl. a. an-ses särskilt bland de äldre att inne-hållet kunde göras lättare. Jag vet att jag har hela den unga generationen av arbetarkvinnor bakom mig och dess-utom de s. k. intellektuella kvinnor, som solidariserat sig med arbetarrörel-sen, då jag framställer en bön till re-daktionen: Låt oss behålla "Morgon-bris" sådan den är, den ojämförligt förnämsta av alla svenska tidskrifter. S. k. förströrelselitteratur finns det mer än tillräckligt av och någon an-strängning kan man väl fordra av de kvinnor, som skola skapa ett nytt och bättre samhälle. Utan att hemfalla åt ytlighet äro dock artiklarna i Morgon-bris så klara, att ett vanligt sunt för-nuft och litet god vilja kan hjälpa en kvinna att sätta sig in i dem, även om hon inte är "van vid läsning". Med ett tack för all den glädje och uppmuntran Morgonbris hittills berett mig.

Ulla GEIJER, Ystad.

»VI SAKNA TID FÖR STUDIER»

"Har utvecklingen stannat av", frågar Hulda Flood i Morgonbris novembernum-mer. Anledningen är ett uttalande om Morgonbris från år 1914. I detta uttalande framhölls det, att tidningen redigerades på ett för "bildat" sätt och därigenom min-dre tjänade den sak vars språkrör den var. — "Var det inte samma klagolät jag hörde häromdagen", säger Hulda Flood och fortsätter: "När skola då arbetarkvinnor-na lära sig förstå något? Stå de fortfa-rande på samma bildningsnivå som för tjugo år sedan?" — Den frågan kan man gladeligen besvara med nej. Bara ge-nom att visa 15.000-talet medlemmar inom kvinnoförbundet, kan svar ges på den frågan. "Den samlade arbetarrörel-

Publicerat av
Postspargbanken.

NI FÅR pengarna att räcka och en slant över

genom att med hjälp av Postspargbankens budgetbok systematisera Edra utgifter. Och det är en mycket rolig uppgift att på detta sätt ordna sina finanser.

POSTSPARBANKENS BUDGETBOK för 1935 tillhandahålles till självkostnadspris — en krona. Rekvireras genom närmaste postanstalt (postgirokonto 59847). Gör det i dag.

sens verksamhet, dess upplysning i tal och skrift", har icke gått arbetarkvinnorna fullständigt förbi. — Under-tecknad, "olärd arbetarhustru", kan inte instämna med Hulda Flood, att det bara är "tankelättjan", som låter kvinnorna krypa bakom undanflykten: vi förstå inte. — Kan det inte också tänkas, för det första: Alla har icke samma intelligens, inte samma lätthet att tillägna sig kunskaper; för det andra: Tar icke skötseln av ett arbetarhem — med dess små eko-nomiska möjligheter — kvinnornas tid så pass mycket i anspråk, att studierna måste bli lidande?

Möjligheterna att skaffa sig kunskaper finnas, evad det gäller studiematerial, (Forts. å sid. 27.)

MARIKA STIERNSTEDT GRATULERAR MORGONBRIS

Författarföreningens ordförande, förfat-tarinnan Marika Stjernstedt har med an-ledning av Morgonbrisjubileet sänt för-bundsordföranden följande hälsning.

Lycka till och mina uppriktiga gratula-tioner till det för de socialdemokratiska kvinnornas energi hedrande jubileet!

Eder

Marika Stjernstedt

 HOFJUVELERARE

G.A. Dahlgren & B

Hedersgåvor

Södergatan 12 — Malmö

FESTKRING MANNEN, SOM ÄGDE MORGONBRIS DEN NYA LIVSSTILEN

ENTUSIASM OCH VACKRA
LÖFTEN VID 30-ÅRSJUBILEET

I pressläggningsögonblicket förbereda Stockholmskvinnorna sin Morgonbrিসfest som förlagts till Dramaten och fått teaterns intresserade medverkan i form av ett extra uppförande av succén Lysistrate — en slumpens kombination, som ser ut som en tanke. Författarinnan Karin Boye har i sin artikel på annan plats i detta nummer på ett utomordentligt sätt uttryckt arrangörernas motiv för detta programval. Och det klassiska skådespelets förunderliga aktualitet framträder i en än skarpare relief vid det imponerande framträdandet av den kvinnliga jättetalkören, vilken ger kamraten Wivan Hedbergs prolog till Morgonbrিস. Kvinnorna har med denna talkör tillfört Stockholms arbetarkommun ett ypperligt propagandamedel.

Runtom i landet pågå f. n. liknande jubileumsfester. Att döma av de redan inlutna rapporterna präglas de av en sällsynt högtidsstämning.

Från Karlshamn skriver bl. a. Hulda Flood: I kväll hade jag en upplevelse. En av klubbmedlemmarna läste Morgonbrისprologen och under det hon läste så viskade min sidokamrat till mig: "Hon som läser är mor till fjorton barn." Hon läste kanske inte så alldeles formfulländat, men ingen gång har orden blivit så levande för mig. Man kände verkligheten, som låg bakom.

Vid festen i Karlskrona talade en ung journalist om en tidningsmans dag. Han sade så många vackra ord om Morgonbrის och han t. o. m. påstod att Morgonbrის verkat uppfostrande även på den övriga pressen, främst de socialdemokratiska tidningarna, så att de allt mer och mer fjärmade sig från sensationsjournalistiken.

— Hur är den, frågar man sig inför dagens ofta upprepade tal om den nya livsstilen. Den kan inte åskådliggöras bättre än genom frammanandet av minnesbilden av Johan Danielsson, Social-Demokratens mångårige inom hela den svenska tidningsvärlden högt skattade medarbetare, som för några månader sedan rycktes bort av döden, då han ännu stod arbetsivrig i en viktig gärning. Vi nästan tycka oss begå helgerån, då vi nu fästa allas blickar på hans bild, ty fanns det något han fruktade så var det offentlighet. Men redan däri spårades hans om en ny tid vittnande inställning till tillvaron. Genom självstudier hade han tillgodogjort sig de bästa värdena i den s. k. borgerliga kulturen. Han fick alltid ny stimulans för varje gång han i minnet upprepade ungdomsårens vandringar i de italienska museerna. Han var en förnäm kännare av litteratur och väl bevandrad i vetenskaperna. Han var den första att gå till strid för individens villkor om rymd för sin fantasi, verktyg för sin skapariver, frihet att finna sin egen form. Men signaturen, positionen fann han oväsentlig. Hans omfattande bildning förde honom fortare än de flesta fram till frihetens verklighet, där människan kastar från sig alla de slags kryckor som heta traditioner, kyrka, fördomar, partiprogram och där en djup förståelse är den första förutsättningen för allt mänskligt handlande. Förståelsen, lyhördheten för den nya tidens toner gav Johan Danielsson vissheten om att de frammarscherande arbetarhärarnas solidaritet var förebudet till en framtid, då individen skulle söka sin största lycka i inlemmandet av sin speciella prestation i en kollektiv verksamhet. Därför var för Johan Danielsson icke arbetsvinsten huvudsaken. Han visste som ingen annan arbetsglädjens sötma. Han kunde utvinna den ur uppgifter, som andra ansågo för obetydliga för hans eminenta yrkesskicklighet. Men just hans kunnande gjorde honom generös. Han kunde slösa lika mycket omsorg på en petitnotis om en duvutställning, en bagares tårtbakning, en omogen skalds pekoral som en avgörande stor-

politisk ledare. Hans rika livserfarenhet hade emellertid även övertygat honom om en andra betingelse för individens frihet: den skönhet, som hälsa, renhet och harmoni ge. Därför var han ständigt noga med att hålla sig i god fysisk form. Ännu någon dag före sin död kunde han trots sina sjuttio år ta sats och hoppa över ett bord. Av samma anledning var han ytterligt korrekt i sin klädsel. Och i hans framtidsperspektiv ingick en vision av vackra, ändamålsenliga hem för alla. På så sätt innebar det ingen ansträngning utan tvärtom föll det sig naturligt för honom att i allt iakttä mätthet, en måttlighet, vars naturlighet återigen gav honom den frihetens gåva som är generositet. Inom kamratkretsen var det ingen som var så angenämt generös såväl då det gällde att materiellt bistå en kamrat som att bjuda till fest. Med sin förmåga att förstå var hans sinne ständigt öppet för det nya. Ingen kunde ägnat Morgonbrის en varmare sympati än den varmed Johan Danielsson följde vår tidning i dess försök att tillägna sig de moderna tekniska möjligheterna. Vad vi själva endast förstått mera intuitivt det mötte hos Johan Danielsson en klart formulerad, övertygande motivering.

Johan Danielsson var en mönstersocialist även i det avseendet att för honom var icke programpunkten om likställighet mellan män och kvinnor en tom fras. Med sin kärlek till barn och ungdom förskräcktes han vid tanken på att detta framtidsmaterial skulle vara anförtrott åt inskränkta, okunniga kvinnor, som icke ägde ens den mest elementära praktiska utbildning i sitt så betydelsefulla moderskall. — Mödrarna måste få utbildning, mödrarna måste göras kunniga, mödrarna måste bli ansvarskännande samhällsmedborgare. Som det nu är hotar den andliga torftigheten i hemmen att förkväva hemmets och familjens väsentligaste värden. Utan att kvinnorna komma jämsides med männen kunna vi inte räkna med förnuftigare samhällsförhållanden. Låt oss slippa dessa me-

**Konstnärliga
Gravvårdar**

A.-B.

**BRÖDERNA FLINKS
GRANITSTENHUGGERI
Västervik**

Grundad 1881

Sveriges största o. ledande gravvårdsfirma

**»Gör dig fri från allt
som är falskt.**

**Lev livet för sin egen
skull, fulländat och
harmoniskt.»**

uppmannar **J. Krishnamurti**

i en märklig skrift **TRONS FÅNGAR**
som utkommit i dagarna. Kr. 2.—.

JOHAN DANIELSSON i boxningsmatch med sin unga vän Kikki från Ådalen dagen före sin död. Häcken i bakgrunden, som omgärdade hans tuscolum i Ålsten och ansades av honom själv, utgjorde hans stolthet. Här nedan t. h. fröken Judith Gustafsson.

ningslösa hårklyverier om mannen och kvinnan. Kvinnan och mannen äro att likna vid två instrument, som olika konstruerade likväl frambringa lika sköna toner. Det är en ypperlig utgångspunkt om vi önska bringa reda i världen.

Som ung reporter och den enda kvinnliga medarbetaren i en storstadstidning fick jag av Johan Danielsson fler än en gång de orden till tröst, när modet tröt inför vissa andra manliga kamraters cyniska uttalanden om kvinnan ute i förvärvsarbetet. Jag var då ännu för ung att förstå att denna cynism var vederbörandes hjälplösa försök att skyla det romantiska hjärtat hos män, vars deltagande i den hårda ekonomiska kampen ej givit dem tillfälle att lära känna en nyare tids ädla upptäckt: nödvändigheten av att kvinnan och mannen stå vid varandras sida som två fria, medvetna och dugande kamrater. Hade Johan Danielsson kunnat se samlingen av nekrologerna över sig själv skulle han säkert ha sagt: Var är alla de kvinnliga stämmorna, vars sympati jag vet att jag haft förmånen att åtnjuta? Vi kunna svara: De tog oss aldrig med i spalterna. De socialdemokratiska männen äro ännu långt efter Johan Danielsson, men han har hjälpt oss att förstå orsakerna till deras saktfärdighet och lärt oss inse att vi måste lita till vår egen kraft för att undanröja dessa hinder.

— Ja — säger fröken Judith Gustafsson, som under en längre följd av år varit värdinnan och den alltid förstående kamraten i redaktör Danielssons hem — redan för tjugofem år sedan visade han mina systrar och mig på nödvändigheten av att varje kvinna skapar sig en egen ställning, blir en va-

ken och självständigt tänkande människa. Så sent som sista kvällen före hans död hörde jag honom i en livlig dispyt om kvinnan som lärare och överhuvudtaget som statstjänare dra i härad för kvinnans likställighet — en likställighet som han — enligt vad han vid samma tillfälle förklarade — dock ej ville se främst realiserad i det tunga grov-arbetet vid husbyggen och vägröjningar, vilket föreföll honom vara fallet i Ryssland. Och det gjorde mig mycket ont om honom då han för något halvår sedan i varma ordalag talade om detsamma vid en studentskefest men möttes av en het opposition från den unga skaran som förfäktade den gamla satsen om att kvinnan hörde till den husliga härden. Han lämnade bordet blek och upprörd i känslan av att ha fällt ord, som ej alls föllo i god jord. Men en tid efteråt kom till honom en stor bukett liljekonvaljer från den ivrigaste opponenter. Och jag är säker om att hon skall veta att akta fint den gamle grånade riddarens ord och sedermera upptäcka att den gången hörde han mera framtiden till än hon.

Johan Danielsson ville inte veta av några band, fortsätter fröken Gustafsson, men ingen kunde vara mera noga att fullfölja sina förpliktelser än han. Varje fredag låg på mitt bord ett kuvert med veckans hushållskassa i — och den bestod alltid av nya släta sedlar. Dess emellan fann jag under min middags-tallrik sedan han gått överraskande extra förstärkningar. Han värdesatte också högt hemmet. Innan han fick det hade han varit en orons man, som inte kunde stanna på en plats längre än några månader eller halvår. Men jag tror mig våga påstå att hemmet icke

har oväsentlig del i förtjänsten att han efter de många kringflackade åren blev Social-Demokraten trogen under cirka två decennier. Men märk väl, ett hem utan tryckande band! Hade han känt aldrig så litet av sådant skulle han genast ha packat sina kappsäckar som den gången när man ville göra honom till riksdagsman och han kastade en fast plats och allt och begav sig till utlandet. Lärde han kvinnorna att de skulle bli fria och självständiga människor lärde han dem samtidigt att de skulle skapa en frisk, förståelsefylld atmosfär kring barnen och deras fäder.

Han talade ofta om hur hans mormor varit den, som hjälpt honom att finna kunskapens väg ut ur föräldrarnas trånge statarstuga på en sörmländsk herrgård. Och i följande novell av hans hand ger han ett vackert uttryck för sin tro på kvinnans moderliga kraft.

Granskar vi Johan Danielssons livsinställning punkt för punkt häpnar vi hur klart konsekvent och framsynt den var. Och vi våga hoppas att han skulle ha översett med detta vårt intrång i hans välordnade värld om han sett vilken källa till ny kraft och stimulans vetskapen om hans aldrig åldrande livssyn är för oss, som äro efter på vägen men drömma på nytt samma dröm som han om en förnuftigare tingens ordning.

Kaj.

NOVELL AV JOHAN DANIELSSON

Ingen människa kunde begripa vad som kom åt Berta Holm, då hon gifte sig med Robert Linde, den halvt förfallne pianisten, som inte en gång rådde om kläderna, han bar på kroppen.

Nog för det Berta kunde försörja en karl. En habilare affärskvinna fanns inte i staden och att hennes modehandel bar sig utmärkt, visste alla människor. Men just därför hade hon inte behövt kasta bort sig åt den förste bäste. I synnerhet som hon såg bra ut och klädde sig med en smak, som hennes kunder förgäves bemödade sig att efterlikna.

I alla fall var det nu ett faktum att den stolta Berta Holm, som delat ut korgar åt köpmän, bankbokhållare och t. o. m. — efter vad man ville veta — åt en läroverksadjunkt med filosofie doktorstitel, fått en man, som den tarvligaste hantverkaredotter skulle ha betackat sig för. Robert Linde hade, under det år han vistats i staden, hunnit suddas ner sig så pass, att det nästan stötte på skandal. Det var inte bara det att han berusade sig på olämpliga tider, som stötte stiftsstadens sedestränga borgerskap. Han hade också gjort sig skyldig till diverse galna streck, som en karl, som håller en smula på sig själv, inte inlåter sig på. Vem mindes t. ex. inte hur han en lördag ställde sig mitt på torget och hjälpte en trasig kringstrykande italienspojke att sjunga ihop slantar utan minsta försyn för stadens fruvar. Nå, en röst hade han visserligen, som han var som helst kunde låta höra för pengar, och det hettes också att han skulle ha fina betyg från musikaliska akademien — men därför hade han inte något privilegium att bära sig åt som en stolle. Lektionerna — som i början, då stadens borgardöttrar svärmade för hans zigenarögon och lockiga artistman, varit talrika — torkade snart in och när han gifte sig med den vackra modehandlarskan, visste hela staden, att det var med

hennes pengar han klarat sina mat- och skräddarskulder. Själv hade han inte ett öres inkomst.

Naturligtvis måste äktenskapet bli olyckligt — det vara bara en mening om den saken. Den långhårige musikanten skulle snart suppa upp hela butiken. Det kunde förresten vara rätt åt den högfärdiga modisten, menade de av stadens fruvar, som inte åtnjöto obegränsad kredit i affären. Men vecka lades till vecka och månad till månad utan att något inträffade, som tydde på att profetian skulle gå i uppfyllelse. Stadens damer hade ärenden i modeaffären oftare än någonsin förut, men det var icke en som kunde smickra sig med att ha "upptäckt" något. Fru Berta betjänade sina kunder med en korrekt hövlighet, som förbjöd alla indiskreta frågor, och ingen kunde gärna påstå att hon såg olycklig ut. Stadens herrar, som också emellanåt besökte butiken — man fick de modernaste kravatterna där — voro tvärtom av den meningen att dess ägarinna aldrig tagit sig så bra ut som nu under smekmånaden. Mannen såg man mycket litet till. Han hade inte efter bröllopet satt sin fot på stadshotellet, där han förut varit så gott som bofast. Man kunde emellertid, då han någon gång visade sig ute i sin frus sällskap, konstatera att hans yttre människa undergått en påfallande förändring. Den slarvige musikanten hade förvandlats till en korrekt gentleman och man spårade också i denna metamorfos modehandlarskans erkända smak i toalettfrågor.

Då ingenting inträffade, som kunde ge skvallret näring, lämnades det äkta paret så småningom i fred. Fru Berta skötte fortfarande affären i egen person. Vad Linde hade för sig visste man egentligen inte. Några nya elever hade han inte fått. Man envisades alltjämt att inte vilja ta hans omvändelse på allvar.

Då inträffade — det var något mer än ett halvår efter giftermålet — en händelse, som med ett slag omstämde den allmänna opinionen.

Det hade annonserats en konsert av en berömd violinist — en av de verkligt stora — och det var naturligtvis ingen alldaglig tilldragelse. Stadens honoratiores hade också gjort allt vad på dem ankom för att visa sig värdiga en dylik ära. Alla biljetter voro abonnerade långt i förväg och efter konserten skulle mästaren inbjudas till en kollation, föranstaltad av societetens spetsar.

I sista stund såg det emellertid ut som om det väntade musiknöjet skulle torka in. Mästarens ackompanjator hade nämligen under resan råkat ut för missödet att klämma ett par fingrar i en kupedörr. Skadan var inte vidare allvarsam, men mannen var i alla fall för tillfället urständsat att spela. Konsertgivaren ville ställa in, då någon plötsligt kom att tänka på Linde. Mästaren såg skeptisk ut, men uppsökte i alla fall i egen hög person den bojkottade

musikern. Han kom tillbaka helt förtjust — konserten kunde gå av stapeln.

Flertalet av de konsertbesökande hade naturligtvis ingen aning om missödet och gjorde stora ögon, då Linde — i otadlig frackkostym för övrigt — slog sig ned vid flygeln för att ackompanjera den berömda virtuosen. De, som hade någon idé om musik, måste emellertid erkänna att han skötte sig som en fulländad artist, och då han fyllde ut programmet med ett par briljant spelade Chopinnummer, var mästaren den förste som gav tecken till applåd. Naturligtvis fick han hela salongen med sig. En och annan började ana att "pianoslusken", som man sett över axeln, måhända ändå, när allt kom omkring, var en karl som samhället hade rätt att vara en smula stolt över.

Denna aning bekräftades vid den påföljande kollationen. På den skål, som läroverkets rektor i väl valda ordalag utbringade för hedersgästen, svarade denne med att be att få överflytta en del av berömmet på sin värderade kollega, direktör Linde, utan vars medverkan konserten inte kunnat komma till stånd. Vad en dylik kraft betydde för stadens musikliv behövde han naturligtvis inte upplysa de närvarande om. Han tog för givet att en man, som direktör Linde, var erkänd och uppskattad i ett så musikintresserat samhälle, som detta visat sig vara.

Talet hade den verkan att alla samhällspelarne funno sig föranlåtna att skåla med Linde, som man endast av hänsyn till hedersgästen inbjudit till festligheten. Själva landssekreteraren, som gick och gällde för samhällets finaste musikkännare, visade honom en påfallande uppmärksamhet. Redan vid kaffet hade pamparna kommit överens om att "något borde göras för karlen". Egentligen fick man ju icke bedöma en konstnärnatur efter samma måttstock, som gällde för vanligt folk, och för övrigt tycktes verkligen Linde på allvar ha stadgat sig. Man hade varit en smula orolig för att han skulle ta sig för mycket till bästa och ställa till skandal, men han hade inte förtärt annat än vichyvatten. Det var visserligen en överdrift åt motsatta

hållet, men det visade i alla fall den goda viljan.

Kort sagt: festen blev en fullständig rehabilitering för den misskände pianisten. Det stannade för övrigt inte vid tomma ord. Få veckor efter den betydelsefulla konserten utsågs Linde till sång- och musiklektör vid stadens flickläroverk. Platsen hade under senaste tiden uppehållits provisoriskt av en lärarinna med otillräcklig kompetens. För övrigt voro rektorn och landssekreteraren allsmäktiga i flickskolans styrelse.

Härmed hade direktör Linde, som han efter tillträddandet av sin lärarebefattning allmänt titulerades, fått en position i samhället. Och det var icke mer än en mening om att han skötte sig utmärkt. Inte endast som lärare. Man fick allt mera uppögonen för vilken ackvisition han var för

stadens sällskapsliv, när man riktigt lärt känna honom. Ungkarlstidens små försyndelser mot vad som i samhället gällde som god ton, voro snart glömda. Och kommo de någon gång på tal, ursäktades de därmed att han haft oturen att från början komma in i "sämre kretsar". Hade han strax blivit omhändertagen och protegerad av den verkliga societeten, skulle naturligtvis förhållandena ha gestaltat sig annorlunda — bl. a. skulle han då inte ha behövt gifta sig under sitt stånd för brödbitens skull.

Ty så hade stämningen slagit om, att det snart hettes att det var direktör Linde som "kastat bort sig", när han gifte sig med modehandlerskan. Linde var ju ännu ung och vem visste hur långt han kunde bringa det med tiden — en obestridd talang som han var. Men natur-

ligtvis skulle hustrun bli honom en black om foten. Det kunde ju icke bli tal om att införa henne i de kretsar, där mannen, på grund av sin talang, vann tillträde. Började man inbjuda en människa, som klädde ens hattar, på sina små tillställningar, gjorde också snart ens skomakare eller tvätterska anspråk på samma ära, hade fru rektorskan förklarat, då fråga uppstod om inte också fru Linde borde inviteras till en liten privat soaré, där direktören anmodats att medverka. Och rektorskan var stadens orakel i alla etikettfrågor.

Men om också inte fru Linde ansågs lämplig för samhällets salonger stodo alla dörrar öppna för hennes man. Det musikaliska intresset i samhället hade tagit ett oerhört uppsving efter den förut nämnda konserten, musikaliska aftonunderhållningar hade blivit högsta modet bland stadens tongivande familjer. Och ingen sådan ansågs kunna äga rum utan direktör Lindes medverkan. Han hade med ens blivit den drivande kraften i stadens musikliv. Bland annat hade han åtagit sig ledarskapet för ett nybildat filharmoniskt sällskap, rekryterat uteslutande ur de "bättre" kretsarna. Och sällskapet hade regelbundna repetitioner två gånger i veckan. Det var egentligen inte många aftnar som den upptagne musikern kunde ägna åt den husliga härden.

Nå, karlen behövde också verkligen komma ut och lufta på sig en smula, resonerade Lindes beskyddare — och beskyddarinnor. Hemma hade han det visst inte för roligt. Allmänna meningen var att han stod under toffeln, fast han var för mycket gentleman för att beklaga sig. Hade inte hustrun under det första halvåret av deras äktenskap hållit honom så gott som inlåst! Och inte ens ett glas vin tordes karlstackarn smaka för sitt huskors. Nog för att Linde haft gott utav att bli nykter, men det fick vara mätta på allting. En konstnär var dock inte skapt till asket. Det gick ett år, och Robert Lindes stjärna var beständigt i stigande. Hans förmåga togs i anspråk för basarer och andra välgörenhetstillställningar och han hade varit inbjuden både till landshövdingens och biskopens, vilket i staden var ungefär liktydigt med att vara presenterad vid hovet. Det påstods också med säkerhet att biskopen, som själv var musikaliskt intresserad så långt det var förenligt med ämbetets värdighet, skulle ha rått direktör Linde att ägna sig åt kyrkomusik. Gamle domkyrkoorganisten var krasslig och tjänsten uppehölls för det mesta på förordnande. Om ett eller annat år blev den definitivt ledig och det var ett brödstycke, som inte var att förakta.

Ja, direktör Linde var en framtidsman — det var inte mera något tvivel om den saken. Att han inte längre vid de otaliga större och mindre festligheter, där hans

»Hon såg bra ut och klädde sig med smak...» Modell Lucien Lelong Paris. Foto Luigi Diaz.

medverkan var nödvändig, höll sig uteslutande till kolsyrade läskedrycker, skadade visst inte hans renommé. Tvärtom — hans egenskaper som älskvärd sällskapsmänniska hade först kommit riktigt till sin rätt, sedan han börjat ta en bägare som annat folk. Det kunde väl ibland hända att han på de små nachspiel, som vanligen följde på musiksällskapets repetitioner, drack ett glas utöver törsten, men han försummade aldrig sina plikter och var alltid gentlemanlike i sitt uppträdande. Stiftsstadsmoralen fördömde inte precis ett rus i och för sig. Det var det sällskap, i vilket det förvärvades, som utgjorde måttstocken, när det blev fråga om huruvida en karl borde anses som förfallen eller ej. Och Lindes umgänge fanns det absolut ingenting att anmärka på.

Hur populär den begåvade musikern verkligen blivit bland folk, som förstod sig på att uppskatta talangen, visade sig bäst, då filharmoniska sällskapet gav sin första offentliga konsert, varav inkomsten oavkortad skulle tillfalla stadens barnkrubba. Konserten blev en formlig triumf. En sådan musikfest, åstadkommen av uteslutande inhemska krafter, det var verkligen något för en landsortsstad fullkomligt enastående. Och det var inte bara lokalpatrioterna som tyckte så.

Vid den på konserten följande supén för sällskapets aktiva och passiva ledamöter hyllades också "den energiske och talangfulle ledaren" med tal i långa banor. Fru rektorskan smyckade högst egenhändigt triumfatorns lockhuvud med en lagerkrans och fram på småtimmarna bars han upprepade gånger i gullstol salen runt.

Det är inte alla som tåla vid så mycken ära. Dagen därpå visste man i invigda kretsar att festföremålet fram på morgonkröken ledsagats till sin bostad av några av sällskapets yngre och kraftigare medlemmar, utan vilkas bistånd han näppeligen skulle ha tagit sig hem. Men det var ju ingenting att fästa sig vid. På en sådan hedersdag skulle väl litet var i Lindes kläder ha tagit sig ett jubelrus.

Under de närmast på festen följande dagarna var direktör Linde osynlig. Det väckte att börja med ingen särskild uppmärksamhet, eftersom flickskolan hade julferier. Men då mer än en vecka gått utan att någon sett en skymt av karlen, började man undra, hur det hängde ihop. Vid förfrågningar i fru Lindes butik upplystes kort och gott att direktören var sjuk och urståndsatt att ta emot besök. Men så vitt man hade sig bekant, hade ingen läkare blivit efterskickad. Det såg verkligen litet mystiskt ut och elaka tungor drogo sig inte för att insinuera att den stackars karlen hölls i arrest av sitt huskors, som inte unnade honom att roa sig en smula.

Äntligen kom ett livstecken från den saknade, men det bekräftade bara antagandet att något var på tok. Bland de väl underrättade visste man nämligen att

Musikfesten.

Foto Max Ehler.

Linde i en till flickskolestyrelsen ställd skrivelse avsagt sig musiklärarebefattningen och att som skäl uppgivits förestående avflyttning från orten.

"Det hänger aldrig rätt ihop", menade rektorn, då han på sin sedvanliga eftermiddagspromenad mötte landssekreteraren. De bägge herrarna hade naturligtvis genast börjat tala om Lindes oförklarliga avskedsansökan.

"Ja, konstigt ser det ju ut", bekräftade landssekreteraren.

"Jag föreställer mig att det är hustrun, som står bakom det här. Min hustru tror..."

Rektorn fick plötsligt ett hostanfall. Han erinrade sig landssekreterarens kända antipati mot "käringskvaller".

"Om vi skulle söka upp Linde och ta re-

da på, hur det är fatt", föreslog han. "Som medlemmar av skolstyrelsen är det ju egentligen vår skyldighet.

Landssekreteraren hade ingenting emot förslaget och efter få minuter stodo de bägge herrarna utanför modeaffären.

"Vi få väl bekväma oss att uppvakta husstyrannen först", viskade rektorn. "Pigeschen lär ha order att inte släppa in dem som komma gårdsvägen."

Landssekreteraren skrattade på ett sätt som rektorn inte riktigt tyckte om. Han hade en svag misstanke att munterheten snarare gällde de källor, ur vilka han öste sin kunskap om ställningar och förhållanden, än modehandlerskans strängt bevakade husfrid.

Fru Berta visade sig så litet överraskad av besöket, att man nästan skulle ha trott

att hon varit förberedd på ett dylikt. Efter att ha överlämnat den kund, med vilken hon var sysselsatt, åt biträdet, öppnade hon en klaff i disken och inbjöd med en handrörelse herrarna att stiga på.

"Inne på mitt lilla kontor kunna vi samtala ostört... för jag gissar att herrarna inte kommer för att handla?"

Tonen var artig men med en liten bismak av sarkasm, som inte undgick rektorn. Han gav sin följeslagare en puff med armbågen och viskade,

"Vad var det jag sa'?"

Men landssekreteraren tycktes ingenting

märka. Den gamle fruntimmerskarlens tankar voro på annat håll. Hans ögon släppte inte fru Berta, som med snabba, mjuka rörelser tände gasen över skrivbordet och flyttade några kartonger ur en soffa. Stil på kvinna i alla fall! Det kunde inte förnekas. Hur vackert bar hon inte det blonda huvudet! Och vilka ärliga, frimodiga ögon hade hon inte! En riktigt välgörande motsättning till den sippa pigförnämhet, som gällde som god ton bland stadens damer och som den gamle ironikern och finsmakaren aldrig kunde låta bli att göra sig lustig över.

"Jag förstår att herrarna vill träffa Bob" — det var fru Berta som öppnade samtalen, sedan hon anvisat sina gäster plats i soffan — "men tyvärr låter det sig inte göra".

"Varför det då?" — det kom något skolmästarlydande i rektorns röst — "Är han verkligen så illa sjuk?"

"Bob är bortrest."

"Bortrest?" Rektorn såg ut som ett levande frågetecken.

"Ja, han ligger på ett vilohem för att sköta sina nerver. Men om det är med anledning av Bobs avskedsansökan, som herrarna kommit, så kan jag upplysa om att den är definitiv."

"Ja, det ville vi allt höra av honom själv", menade rektorn med en röst som bådade oväder. "Törs jag kanske be att få veta adressen...?"

"Jag är ledsen att behöva säga nej, men Bob behöver absolut lugn för att bli frisk igen."

"Nå, det får jag då verkligen säga...", brusade rektorn upp, men landssekreteraren lade lugnande sin hand på hans arm. "Är det allt för indiskret att be, att få veta verkliga skälet till direktörens beslut... jag antar att det inte kan vara fru Linde obekant?" frågade han ytterst hövligt.

"Ja, det uppgavs ju i ansökan, så vitt jag vet", genmålde fru Berta i lugn affärston. "Vi komma att flytta strax på nyåret. Affären är redan såld."

"Dja!" — landssekreteraren smålog välvilligt ironiskt, som han brukade, då han talade med damer. — "Om inte fru Linde vill ge någon annan förklaring, så kan jag naturligtvis inte tvinga er. Men ni får väl ändå medge, att det hela ser lite egendomligt ut, kära fru Linde! Ni vet ju hur er man är uppskattad av stadens musikvänner, och det är er kanske heller inte obekant att det varit fråga om att längre fram skaffa honom en ställning, fullt värdig hans begåvning. Dja... man reser dock inte hals över huvud ifrån en så lovande framtid utan tvingande skäl, fru Linde."

"Och om det nu funnes sådana?" Fru Lindes ögon mötte oförskräckt den gamle juristens inkvirerande blick.

"Jag är mycket nyfiken, fru Linde."

"Ja...", fru Berta tycktes tveka ett ögonblick, "jag fruktar att herrarna inte komma att förstå mig. Men jag har mina egna tankar om den lovande framtiden. Jag vet ju hur Bob blivit fjäsad och bortskämd och att den stackars gossen — ett stort barn som han är — varit naiv nog att ta allt det där på allvar..."

"Ja, hur menar fru Linde? Tvivlar ni på att er man har verkliga vänner här i samhället? Och vänner som förmå något dessutom."

"Ja bevars!" — fru Lindes röst blev sträng och skarp — "Så länge han håller ut med att vara en rodocka, är det nog ingen brist på vänner. Men när leksaken

UPPSAGD

av en näringsfysiolog

Många "duktiga husmödrar" skulle bokstavligen talat bli uppsagda av näringsfysiologerna. Det räcker inte med föda, som endast mättar för stunden. Kroppen fordrar ständig tillförsel av de livsviktiga vitaminerna. Annars hämmas dess sunda tillväxt; motståndskraften mot sjukdomar minskas.

Följ näringsfysiologernas allvarliga uppmaning: Använd smör, uteslutande smör i hushållet. Då kan Ni vara säkra på Edra käras hälsa.

Använd SMÖR

för hälsans skull — och den goda smakens

blivit utsliten och gammalmodig — hur går det då med vänskapen och de granna löftena!"

"Ja, men kära fru Linde . . ."

"När Bob och jag blevo bekanta", fortfor fru Berta utan att låta avbryta sig, "fanns här inte en som trodde på honom, mer än jag, inte en som ville röra ett finger för att hindra honom att gå under. Sedan, när Bob mycket väl kunde vara er hjälp förutan, 'upptäcktes' han av en slump — inte av er utan av en främmande. När en berömd artist gått i borgen för hans talang, var han ju god nog att bli er rodocka. Naturligtvis borde jag känna mig smickrad av den uppmärksamhet, societeten visat min man — inte sant? Ni gissade väl inte, att jag en dag kunde komma på den tokiga idén att ta er leksak ifrån er, innan ni slitit ut honom fullständigt?"

"Ja, men fru Linde... vi... hm... det är ett komplett missförstånd... jag försäkrar er..."

Den korrekta landssekreteraren, som annars var en konversationens mästare, van att behärska varje situation, stammade som en skolpojke och var synbarligen alldeles bragt ur fattningen.

"Det är naturligtvis ingen förebräelse till herrarne personligen", fortsatte den unga frun. "Det är möjligt att ni menat väl med Bob... på ert vis. Men jag, hans hustru, vet dock bäst vad er välmening kostat honom. Jag vet, att han snart skulle vara förstörd både till kropp och själ, om det fick fortgå som hittills, och jag anser det vara min plikt att rädda honom... från er och från sig själv."

Nu hade rektorn fått nog. Han reste sig med en fart, så att soffan knakade. Det fylliga, slätrakade ansiktet glödde som en överhettad kamin.

"Det är bara förspilld möda att byta ord med oresonliga fruntimmer!" bröt han ut och rusade på dörren utan att bevärdiga fru Linde med en hälsning.

Landssekreteraren däremot grep hennes hand och behöll den i sin ett ögonblick längre än som var nödvändigt för ett formellt avsked.

"Jag ber om min hälsning till direktör Linde!" sade han. "Mätte det gå honom väl och... er också!"

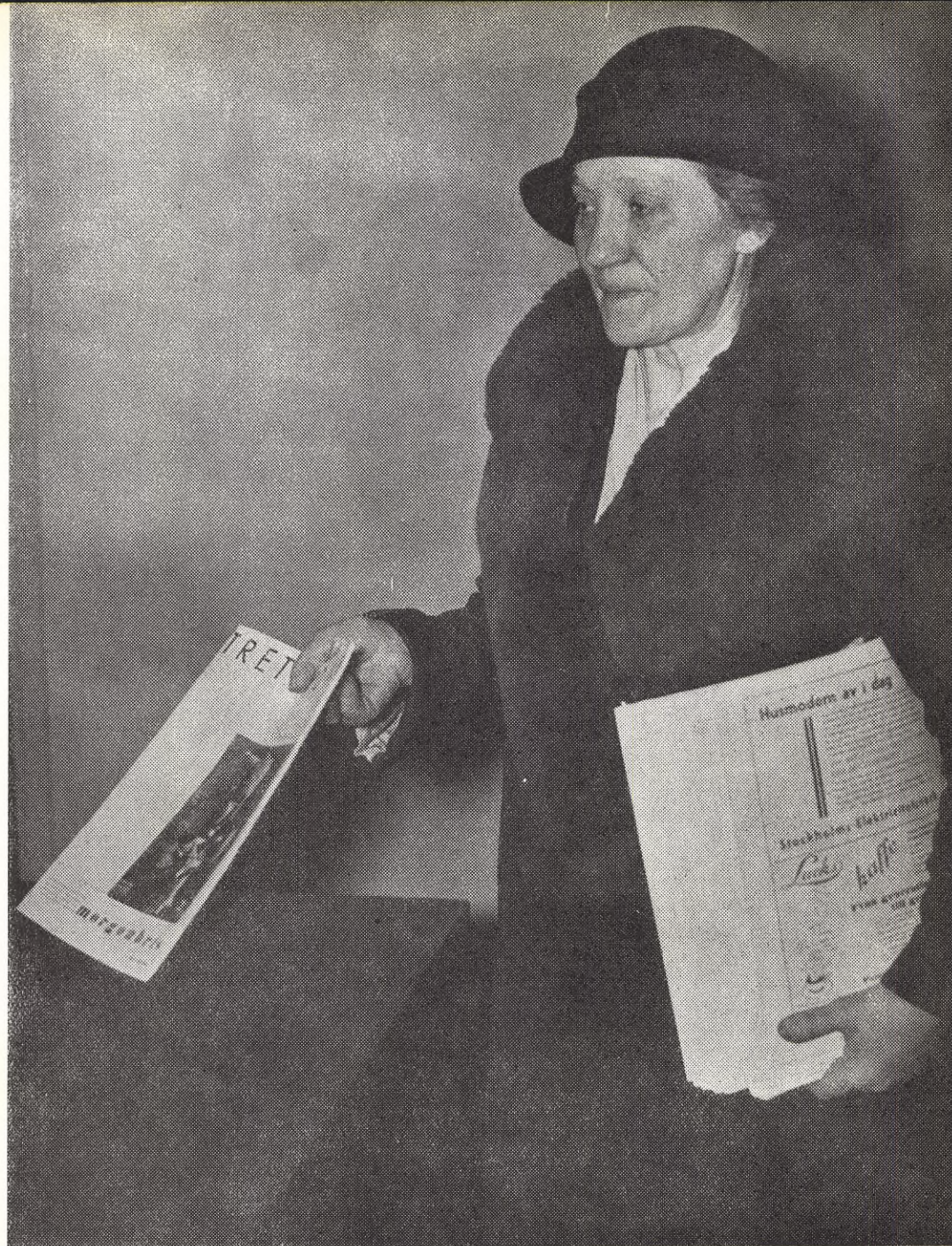
Den gamle kavaljerens röst hade fått en varm, smekande klang, och han klappade farbroderligt den lilla handen, som han ännu höll fast.

På gatan väntade rektorn och gav strax sina känslor luft.

"Det var det värsta jag varit med om på länge... en sådan ragata!"

"Hm!" mumlade landssekreteraren. "En ovanlig kvinna... verkligen en ovanlig kvinna!"

Han var tyst under återstoden av vägen, som de bägge herrarne hade gemensam. Det korrekta ämbetsmannansiktet hade förlorat sitt vanliga uttryck av lätt skepsis. Den gamle herrn såg ut som om han grubblade på ett svårlöst problem.

DEN FLITIGA MORGONBRISKOMMISSIONÄREN FRÖKEN MARIA ISRAELSSON samlar sin provision i syfte att få reskassa till Morgonbris majresa till Moskva.

Följ hennes exempel! Res och lär känna världen!

Försumma ej tillfället att komma med Morgonbris nästa 1-majfärd till Moskva, som i likhet med förra året anordnas av Intourist! Träffa föranstaltningar i tid! Sätt in 25 kronor varje månad fr. o. m. oktober och Er reskassa är tryggad. Vidare upplysningar på Morgonbris expedition, som även förmedlar anmälningarna. Angiv tydligt på anmälan Edert namn, adress och telefon. Inbetalningarna göras till Svenska Ekonomiaktiebolaget, Kungsgatan 2, Stockholm, för räkning INTOURIST, dellikvid gällande Morgonbris' maj-resa (annons).

»Vid Teklas hand kom jag litet rädd hem.»

Foto av Dulowitz.

TRÄTOFFLORNA

AV ELIN IVERSEN

Vi äro ett helt gäng samlade och ha satt i gång med en lek, som heter: "Svara mej ärligt!" Det är banala, oftast dumma frågor, som ska besvaras: "När var du kär första gången? Vad tycker du om fru Jonssons hatt?" — Vad har du sört mest över att behöva försaka?" Ett — två — käppen har stannat framför mej. Allesamman tror sig veta svaret, att jag inte fick ta studentexamen och sedan studera vidare, och ett ögonblick svävar det också på mina läppar, men så kommer ett barndomsminne för mig. Jag minns, hur jag bad och tiggde, jag minns hur jag snyftade och grät för att bli den lycklige ägaren till just det, och därför svarar jag — "ett par trätofflor".

Leken stannar av. "Nej hör du", sägs det runtom "nu narras du!" Jag skakar nekande på huvudet. "Då måste du allt förklara det", säger en. Jag skall försöka. Jag hade nyss börjat skolan, hade begåvats med nya kängor, splitterny klänning och borde ha varit storbelåten. Det var jag också de första veckorna. Det var nytt och roligt alltsamman. Särskilt skojigt var det att komma hem och få berätta om Josef och andra roliga saker för mamma. Hon hade förstas aldrig hört de bibliska berättelserna, och hon fann dem lika spännande som jag. — Så kom a. b. c.-boken som ett nytt förvärv. Läsa hade min ärade fader lärt mig förut, och det gick av sig själv

i skolan ända tills en dag, jag skulle stava till apa.

A säger a, pa säger pa, sade jag snällt, men läste tillsammans de två stavelserna gjorde jag inte. Fröken försökte med andra ord ba-ka baka. Det gick bra. Fröken tog andra svåra ord, som vi inte talat om än. De gick också bra, storfint rent av. — Alltså — ungen kan, ungen är bara trilsk, och det måste tas ur henne. Fröken övertalar, fröken stampar med foten, och fröken tar i hårflåtan, men inget hjälper. "Nå, så får du sitta kvar." Det var domen. Eleven, som kan läsa rent sitter kvar för att lära sig läsa ihop a—pa. De andra barnen ha försvunnit och jag sitter kvar och stirrar ner i bänken. Hela timmen går, men fröken får inte sitt apa klart. Med tårar i ögonen kämpar jag min kamp. Ringningen för de stora barnen kommer, och fröken måste låta mig gå. "Nu får du skämmas för allihop barnen", säger hon. Men jag skäms inte, utan helt frank förklarar jag för dem." Fröken ville, att jag skulle svära, men det gjorde inte jag, för jag får inga svärord säga för mamma." De flesta av dem skrattar och pekar finger åt mig. När jag då står där med tårar i ögonen, kommer en av dem fram, tar mig i hand och säger: "Var inte lessen du, jag ska följa med dej hem." Det var Tekla Hagman, och från den da'n var hon min särskilda favorit. Hon var fem år äldre, fattig och med en massa syskon och därför tidigt van att moderligt ta hand om andra. — Vid Teklas hand kom jag lite rädd hem. Tekla för ordet, så fort vi

kommit inom dörren: "Ja, si den där frökna ä e rikti tossa, de har farsan sagt!" Det var en ny ton hemma. Mamma ser också litet förvånad upp, men förklarar, att fröken är det nog inget fel på. "Nu ska vi äta först, får vi klara upp det där sen", tillägger hon.

"Får Tekla mat också?" frågar jag. Mamma ser på den lilla trasvargen vid min sida och nickar. "Kom, ska vi tvätta oss då!" säger jag och drar Tekla med in i vår tvättvrå. "Kors, måste ni tvätta er innan ni äter!" Tekla är högeligen förvånad. Snart är vi vederbörligen installerade på var sin stol vid matbordet. Tekla är bara ögon och idel frågor. De för mig självklaraste saker är hon högst förvånad över. "Äter ni i ett rum, som inte är köket, får ni två rätter mat?" "Det är väl inget", säger jag, ty inte känner jag någon hänförelse inför potatismos med skinka och hallonkräm, men Tekla är överväldigad. "Använder ni handduk, när ni äter?" Jag ser indignerad upp. "Handduk, ser du inte, att det är en serviett?" Mamma lägger för Tekla en tredje portion, och jag sitter förbluffad inför en sådan aptit och Teklas sätt att skyffla in maten med kniven. — Äntligen är Tekla mätt, och vi få gå från bordet. Vi ska leka, och jag har lovat att visa henne mina dockor. Vi försvinna in i sängkammaren. Här faller Tekla i samma hänförelse som vid bordet. Hon stirrar på allt, frågar och undrar. "Ligger du ensam i din säng?" Hon nyper i lakanen, stirrar på sängmattorna, tittar på nattofflorna, undrar och frågar. Nattskjortan var ett okänt begrepp. "Äsch", säger jag, "det är väl inget, kom ska vi leka!" — En klocka slår. "Å kors, säger Tekla, nu ska du se på fasan, att morsan hinner från knoget, då blir de dalj om inte jag är hemma!" Kvick som en vessla kilar hon iväg. Jag har fått litet att fundera över. Jag går ut till mamma. "Vad menas med att ha morsan i knoget?" frågar jag ivrigt. Jag har glömt mitt eget ouppklarade problem och mamma också, där hon försöker förklara, att Teklas mamma går borta och skurar och tvättar för att Tekla och hennes syskon ska få mat. Men då hade ju Tekla och hennes syskon ingen mamma att prata med om dagarna, och vem skulle de då fråga om allt? Jag har fått ett helt samhällsproblem att grubbla över. — Mamma tycks plötsligt erinra sig något. Finkammen åker fram. Jag har tre "bisser" i håret, och får inte ta hem Tekla mer. "Nå, hur var det nu med skolan?" frågar mamma lugnt. "Fröken ville, att jag skulle svära", säger jag i förnärmat ton. Min mamma var en mycket förståndig mamma. Hon varken svimmade eller sade, att jag ljög. Hon bara bad mej gå efter boken och visa, vad det var jag inte ville läsa. En ljusglimt gick också upp för henne. Förra veckan hade grannens pojke fått smörj för att han svor, och jag hade fått smörj för att jag kallade honom för apa. Apa var alltså ett

fult ord. Mamma söker att förklara skillnaden på apa och apa och lovar att tala med fröken. Jag kryper lättad till kojs, sen jag uppbyggt min mor med Faraos drömmar. De magra korna är i mitt tycke något särskilt sensationellt.

Trots faran av "bisser" blev jag Tekla trogen. Så en dag är Tekla borta från skolan. Hon är utan skor. När hon åter kommer, är hon klädd i splitternya trätofflor. Hon har fått en lapp av fröken och varit och hämtat dem kvällen förut, anförtror hon mig. Å dessa trätofflor, vilka fördelar de skänkte. Skulle man springa kapp eller komma fort undan, slängde man bara av dem och sprang i sockorna. Lättare gick det att klättra i träd eller komma över murar och staket, sedan man bara slängt av tofflorna. Och vilka försvarsmedel de utgjorde. Hade man en toffel i var näve, vem kunde då våga anfalla en, och hann man inte få av tofflorna, kunde man bara rikta en spark mot sin antagonist, så var han ur leken. Så roligt det lät, när tofflorna slog mot stenarna, när man gick. Ja, tofflorna hade tusen och en fördelar, och hela mitt lilla sjuåriga jag brann av begär efter ett par tofflor. Så börjas aktionen hemma för tofflorna. Mamma anfalles, pappa klappas om, men ingen, inte ens morbror Lars, som annars är så förstående och bussig, kan begripa, vad jag ska med tofflor till.

Jag får fina skor med spännen, men inte var det något. — Jag tigger och ber, och jag snyftar mig i sömn om kvällarna, men inget hjälper.

Julafton kommer, och jag får allt vad ett bortskämt barn kan önska, men jag bryr mig bra litet om det, när jag inte får min hetaste önskan uppfylld.

En dag anförtror mej Tekla: "Idag kan du få följa med mej hem, för morsan blir borta till sent, å farsan har flyttat till det andra ludret han har."

Jag förstår med ett barns starka intuition, att jag inte ska få lov att gå, om jag frågar, och därför bestämmer jag mej för att inte fråga. Jag smiter alltså bort till Teklas hem.

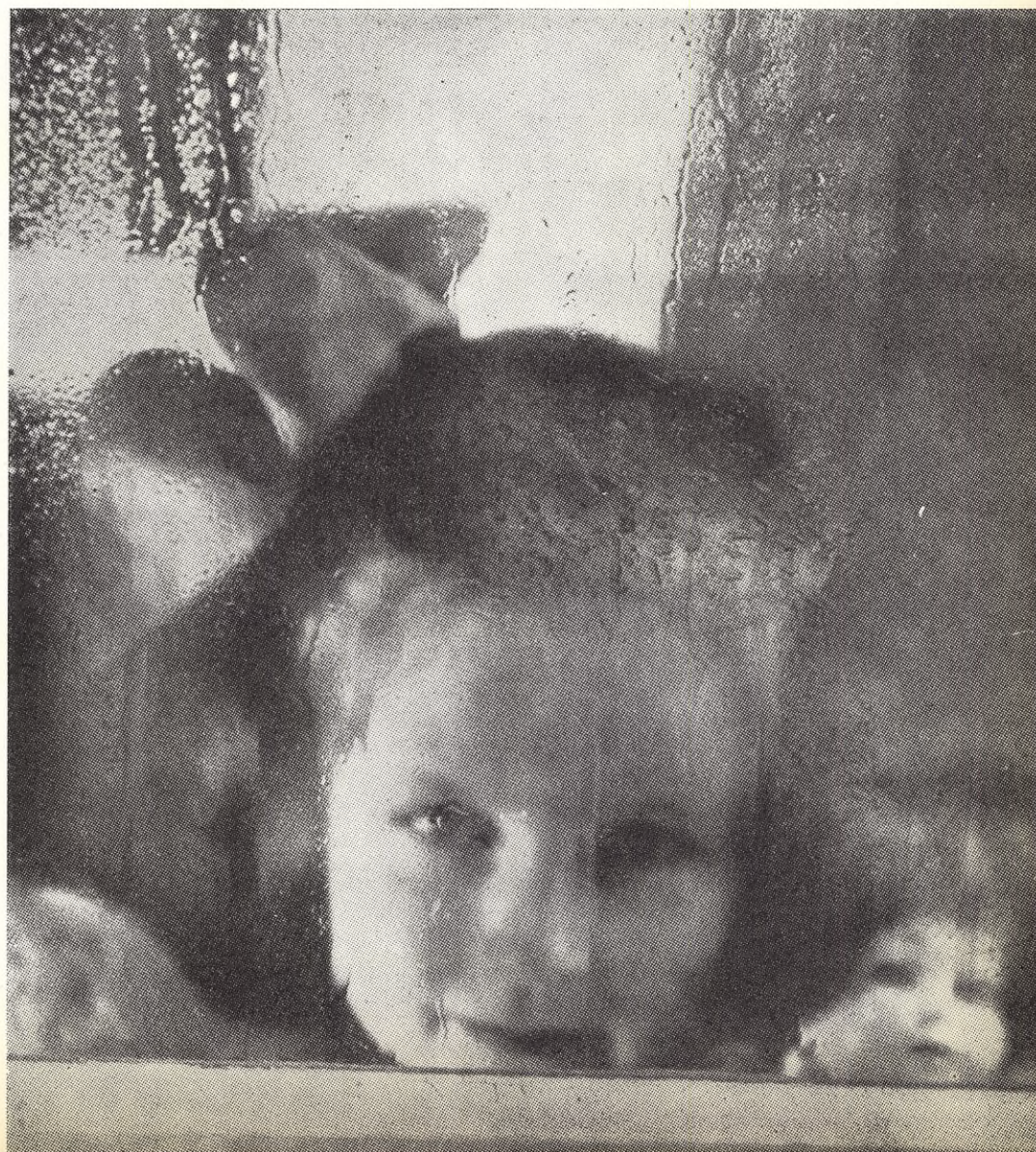
Det var en ny värld, som öppnades för mina häpna ögon, när jag kom dit. Det var ett enda stort rum, och att man kunde tvätta sig, äta och ligga i samma rum, var något nytt. Men det var livat med så många smättingar. Jag fick rent av hålla den minste i knät, fast han luktade illa, tyckte jag. "Äsch, vi få sno av en lite", avgjorde Tekla och torkade och krängde lite trasor kring honom. Jag hade en dunkel förnimmelse av, att det gick till på ett annat sätt, när tant Maja bytte på sin baby, men jag ville inte sära Tekla med att säga det. Jag tror, vi lägger'n så ä vi å mä'n", tyckte Tekla. Jag undrade, om hon inte skulle bädda och lägga på lakan. "Tror du, att vi är sånna lyxdjur", fnyste Tekla föraktfullt. Lyxdjur, jag hade fått lite nytt att fundera över. En av de andra små på golvet ger hals, och Tekla ruskar hono-

omilt för att få honom att tiga och dämpa ljudet in till grannarna. Jag ser förbluffad på. "Jag blir så trött på alla dessa ungar", säger hon lillgammalt. "Kan du förstå, att du får så många syskon och jag inga alls, det är väl orättvist", säger jag avundsjukt. "Det är väl inget konstigt säger hon förnumstigt, farsan är en riktig gris. Vi ska snart ha en igen", avgör hon med säkerhet. Ett helt komplex av problem växer upp i min hjärna. Änglarna som kasta ner barnen i vaggorna försvinna, och storkfabeln rivs omilt itu av Teklas argument och bevis. Denna lilla tolvåring var faktiskt hemma i allt, som rörde det äktenskapliga samlivet. Hon tar munnen full av plumpa, råa ord. All poesien om de små barnen, som jag hyst försvinner. Detta att bli med barn var något förskräckligt fult, och att få dom något rent ruskigt. Jag börjar känna mig kuslig till mods. Det luktar illa här. Det är svart och tråkigt, och instinktiv reagerar jag för en av de mindre, som vill krypa upp i mitt knä. Han har fullt av utslag på armarna. Jag börjar längta hem, och smyger mig mot dörren; men innan jag går, har jag

en bön: "Får jag låna tofflorna?" lyckas jag till slut få fram. Det fick jag. Den vandringen hem glömmar jag aldrig. Redan i trappan snavade jag, för vart steg jag tog slog jag ankarna, vickade hit och dit gjorde jag, och så tunga tofflorna voro. Jag blir så varm och trött, så trillar jag igen. Då försöker jag ta tofflorna i händerna och gå i strumplästen, men det blir vått och kallt om fötterna, och då måste jag på med tofflorna igen och fortsätta min vingliga stråt — men så pladask ligger jag framstupa och har slagit näsan i blod. Storvrålände kom jag äntligen hem utan tofflor.

Jag badades, fick fötterna ombundna, fick en bomullspropp i näsan, något varmt att dricka och stoppades i säng, men där kom tusen frågor. — Varför ljög mamma om storken och änglarna, varför var Teklas pappa en gris, vad var lyxdjur och var — var hade jag gjort av Teklas tofflor? Aldrig, aldrig ville jag ha några tofflor. Jag har lärt mig, att den fattiges s. k. privilegier inga privilegier är. Man måste ha skaffat sig starka trampdynor och härdade fötter för att kunna gå deras väg.

Bakom hemmets skyddande fönsterruta.

V I B E H Ö V A H E M S Y S T R Ä R !

VAD EN NYSS VERKSTÄLLD UNDERSÖKNING VISAT UPP

Under de senaste tio åren har hemsysterfrågan allt oftare blivit diskuterad. Behovet av hemsyster eller hemvårdarinna vid moderns sjukdom eller bortovaro från familjen har blivit allt större i våra städer och samhällen. Behovet av vikarie för husmodern kanske alltid har funnits, men avhjälpes genom goda och trogna grannars och släktingars försorg. Nu för tiden ha vi — utom under arbetslöshetsperioder — ej tillgång till sådana ogifta mostrar och tanter, som förr kunde rycka in hos släktingar och vänner och ta husmoderns börda under någon tid. De som arbeta inom barnvården, fattigvården eller sjukvården ställas ofta inför frågan: hur ordna för barnen, mannen, när hustrun kommer på sjukhus eller blir oförmögen att någon tid sköta hemmet. I större städer med diakonissor, församlingssystrar och god tillgång på skolat folk ställer sig ej problemet så besvärligt som i mindre samhällen och på landsbygd. På allra sista tiden har även frågan om en tids årlig vila eller semester för husmodern för att förebygga sjukdom och överanstängning, hjälpt till att göra frågan om hemsyster- eller hemvårdsinstitutionen ännu mera aktuell.

Skånes socialdemokratiska kvinnodistrikt tillsatte på sin konferens 1933 i anledning av motion från kvinnoklubben i Svedala en kommitté att utreda frågan om förekomst och behov av hemsystrar. Kommittén bestod av fru Olivia Nordgren, Trälleborg, fru Selma Sjögren, Svedala och undertecknad, som av kommittén fick i uppdrag att verkställa utredningen i fråga. För att i större utsträckning utröna behoven och önskemålen hos arbetareklassens kvinnor själva, intrössades socialdemokratiska kvinnoförbundet för saken och genom dess försorg utsändes ett frågeformulär till varje kvinnoklubb.

OLIKA LINJER FÖR VERKSAMHETEN

Hemsyster- eller hemhjälsorganisationer finnas runt om i länderna, ordnade på olika sätt alltefter olika behov och förhållanden. Två huvudlinjer kunna uppdragas. I ena fallet (England—Danmark) äro byråer inrättade, som vid rekvisition tillhandahålla en stab, icke speciellt utbildade, men erfarna och på-

litliga kvinnor i mogen ålder, som vid husmoderns bortovaro eller sängläge hemma träda in i hennes ställe. Dessa hemhjälsparinnor eller hemvårdarinor — namnen variera — äro i regel ej utslutande hänvisade till detta arbete, men kunna å andra sidan även vara fullt sysselsatta. En sådan byrå kan ha en stab av 50—100 hemhjälsparinnor, beroende på efterfrågan och folkmängd. De utväljas ytterst omsorgsfullt och få ofta gå på prov å någon barnkrubba eller något barnhem innan de antagas. Avlöningen utgår pr arbetsdag och ej som årsavlöning. I regel betala familjerna ersättning allt efter inkomst. Denna form för verksamhet lämpar sig särskilt väl för större städer och industrisamhällen. Så se vi den tillämpad i Englands industristäder, där staten ersätter 50 % av utgifterna om byråerna arbeta i anslutning till mjölkdroppe eller spädbarnscentral. Familjernas inbetalningar beräknas då täcka 30 % och återstående 20 % få insamlas på frivillighetens väg.

I Köpenhamn och Malmö finnas lika-

dana byråer anordnade av husmoderssammanslutningar. Dock kräves här medlemsavgift i husmodersföreningen som villkor för erhållandet av hemhjälp. På danska landsbygden är det Röda Korset, som organiserat verksamheten. Särskilt anmärkningsvärt är att omkostnaderna härvid sker genom samarbete mellan Röda Korset, sjukkassorna och fattigvården.

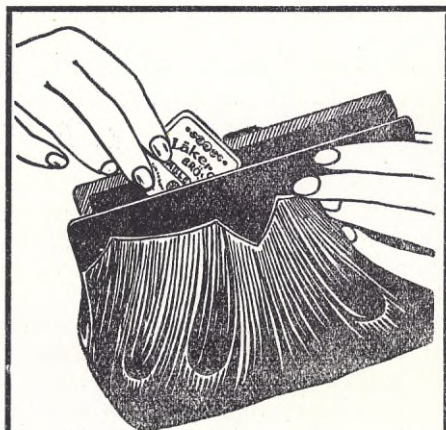
Den andra huvudlinjen för hemvårdsverksamhet består i att en hemsyster med gedigen utbildning för ändamålet får heltidsanställning som sådan. Denna form av verksamhet har varit den i Sverige vanligast förekommande, men även i Danmark finnas heltidsanställda samaritersystrar inom den av Röda Korset organiserade hemhjälsverksamheten. Att denna form blivit den vanligaste i Sverige beror säkerligen på den utbildningsanstalt för ändamålet, "Uppsala Hemskola", som startades 1919. Ett 50-tal hemsystrar med 18 månaders utbildning ha härifrån utexaminerats och ha platser på olika håll, ett 15-tal på landsbygd, de övriga i städer. Kostnaderna för anställandet av en hemsyster utexaminerad från nämnda hemskola uppgår till c:a 2.000 kr. pr år.

AV VEM ÄR HEMSYSTRÄR RARN ANSTÄLLDA?

Anställande äro i allmänhet olika föreningar. Enligt uppgift äro 46 hemvårdarinor anställda genom Röda Korset. Därefter komma husmodersföreningarna. Andra anställande föreningar äro socialdemokratiska kvinnoklubbar, Fredrika Bremer-kretsar, Vita bandsföreningar, kvinnogillen. Ofta samarbeta flera föreningar om en hemsyster. Direkt anställda i kommunens tjänst synas endast 3 hemsystrar vara. Två hemsystrar ha för något år sedan börjat sitt arbete i Aseas tjänst i Västerås för att sköta hemmet medan husmodern vistas vid Aseas nystartade vilohem i Bergslagen. Röda kors-kretsen i Västerås har under två somrar i samarbete med socialdemokratiska kvinnodistriktet anställt hemsystrar för hem, där hustrurna tillbringa en tid på Västmanlands socialdemokratiska kvinnodistrikts vilohem.

VILKA SAMHÄLLSLÄGER ÄTNJUTA HEMHJÄLP?

Hemsystrarnas klientel är mycket olika på olika platser. I de städer, där slumsystrar och diakonissor hjälpa de fattigaste, synes hemsysterns klientel oftast vara att söka bland medelklassen. Ett visst samband tyckes råda mellan kostnaderna, som äro förknippade med hemsysters anställande och klientel. I de fall då en eller ett par föreningar utan

I väskan

har Läkerol-asken sin givna plats. Det känns tryggt att alltid ha detta pålitliga skydd till hands när väder och vind hota skaffa Er en förkylning på halsen.

Läkerol
BRÖST-TABLETTER

bidrag från det allmänna skola ombesörja de utgifter, som medfölja anställandet av en hemsyster från Upsala Hemskola, måste större krav, synes det, ställas på familjernas ersättningsförmåga för att få ekonomin att gå ihop. Klientelet blir då givetvis att söka inom den mera bemedlade arbetare- och medelklassen, i övriga fall mest inom arbetareklassen.

HUR FINANSIERAS HEMVÅRDSVERKSAMHETEN?

Enskilda föreningar bekosta i stort sett hemsysterverksamheten i Sverige. I många fall har dock efter en tids verksamhet bidrag från 300—1.000 kr. beviljats från stads- och kommunalfullmäktige. I Upsala ger kyrkofullmäktige ett anslag av 1.600 kr. om året till anställande av tvenne hemsystrar. På vissa håll — Norrköping, Klippan — är samarbetet med fattigvården det väsentliga. Det har visat sig billigare för fattigvården att betala familjernas arvode för hemsyster med 1:50 eller 2 kr. pr dag än att sända barnen till olika barnkrubbor och barnhem och på så sätt splittra hemmet, om modern kommer på sjukhus. I ett par fall har hemsystern bostad och kost å traktens ålderdomshem. — Sparbankerna ha å vissa orter gett bidrag till verksamheten. I övrigt söka föreningarna genom skilda bidrag, tombolor, fester, nyårsönskningar i tidningarna o. s. v. ekonomisera verksamheten.

UTVECKLINGSTENDENSER INOM HEMSYSTERVERKSAMHETEN

Samtidigt som intresset för hemsysterverksamheten för varje år blir större, visa sig å andra sidan tendenser till omläggning. Detta gäller i första hand de ekonomiska svårigheter som från många håll skildrats. Familjernas bidrag, varierande mellan 4 kr. till ingenting pr dag, uppgå i bästa fall till mellan 400—500 kr. om året. För en hemsyster med utbildning och kontrakt från Upsala Hemskola blir då bristen att täcka c:a 1.500 kr. årligen. Mycket få föreningar orka i längden med att utan nämnvärt bidrag från det allmänna varje år insamla denna summa. Detta har också föranlett flera husmodersföreningar att lägga om verksamheten i stil med den ovan i utlandet praktiserade. Röda Korset har även insett det nödvändiga häri och utgivit en rad anvisningar för anställande av hemsystrar. Den synpunkten hävdas även från Röda Korsets sida och med rätta, att någon sammanblandning

mellan en utbildad sjuksköterska och en dylik hemvårdarinna ej får äga rum, namnet anser Röda Korset bör därför bli det sistnämnda och ej hemsyster. Skillnaden mellan omkostnaderna för en sjuksköterska med tre års utbildning och en utbildad hemsyster är ej stor, och båda kunna nog anses vara överkvalificerade för vanligt husmodersarbete. Detta är ej menat som någon som helst kritik mot de anställda hemsystrarna, som i stort sett fungerat till allmän belåtenhet, ej heller mot den lön, som för denna utbildning anses skälig. — Barnavårdsbyråerna i Stockholm och Solna kunde redan 1923 genom en donation se sig i stånd att anställa ett par hemhjälpärinor, vilka förmedlas genom byråerna. Förebilden var verksamheten i England och benämningen är "Barnavårdsbyråns hemhjälpverksamhet". (Intresserade hänvisas till undertecknads artikel i Vårdarebladet 1922.)

SVAREN PÅ RUNDFRÅGORNA TILL KVINNOKLUBBARN

Frågeformulär ha utsänts till 300 klubbar, och svar ha inkommit från 175 olika platser i Sverige. Av dessa ha 36 platser eller 20 % redan ordnat sina hemsysterfråga. Av dessa äro 25 städer och 11 större samhällen. Svaren sammanfalla delvis med vad som ovan framförts ur utredningen. På frågan om klientelet art svaras i 13 fall att det utgöres av arbetareklassen, i 15 fall av både medel- och arbetareklassen, i 2 fall av endast medelklassen. I 4 fall svaras att klientelet utgöres av "obemedlade". På frågan om hemsystern är fullt sysselsatt svaras i 26 fall ja, i ett av dessa t. o. m. att hon är "överhopad" med arbete. I 6 fall svaras att hon endast tjänstgör vid behov. — Flera klubbar vitsorda på det varmaste hemsysterverksamheten och poängtera att den organisation, som tagit upp detta arbete åtnjuter stort anseende härför. Andra åter låta förstå att verksamheten ej bedrivs på sådant sätt att de som bäst vore i behov därav komma i åtnjutande av hemhjälp.

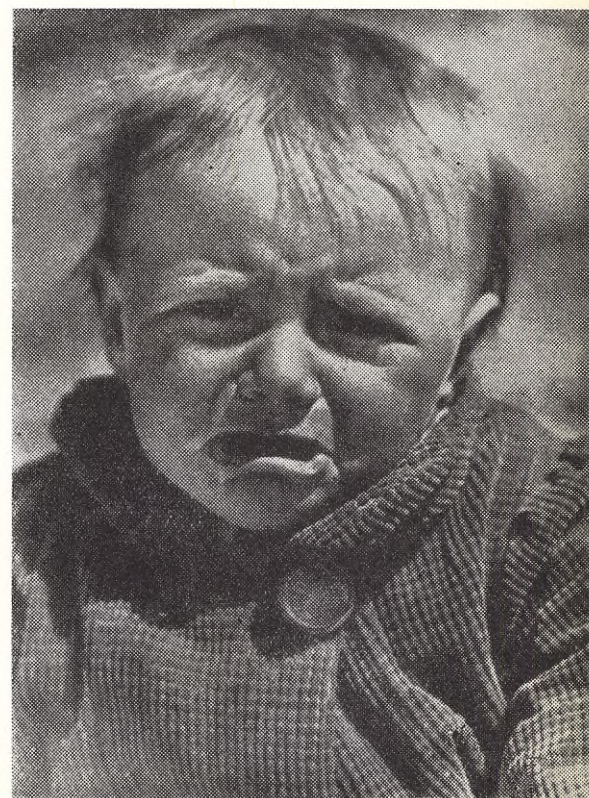
HEMSYSTRAR BEHÖVS, MEN VARTÅ MEDEL?

Till de platser där ej hemsysterverksamhet är ordnad löd frågan: Känner Ni i Ert samhälle behov av hemsyster? Av de 139 svaren äro 112 ja och 20 nej. 7 platser ha missuppfattat ordet hemsyster och tro att frågan gäller diakonissa eller församlingssystem. Av de 20 nejsvaren motiveras 6 med att samhället är för litet, 11 med kommunens och

föreningarnas dåliga ekonomi, som gör det omöjligt att finansiera en sådan verksamhet. I 8 fall svaras dessutom att församlingssystem, brukssköterska eller diakonissa finnes, som utför en del av hemsysters arbete, varför behov ej föreligger. Ett par klubbar svara att arbetslösa flickor finnas det gott om, så att annan hjälp behövs ej. I 2 fall ha husmodersföreningarna misslyckats med personvalet, och fått lägga ner verksamheten, varför klubbarna ej våga sig på ett nytt försök.

Av de 112 ja-svaren, som alla bekräfta behovet av hemsyster, säga 15 klubbar att detta behov gör sig mycket starkt gällande, men att det synes dem vara en ekonomisk omöjlighet i deras samhällen. 27 klubbar anse att kommunen borde bekosta en sådan verksamhet, ett par föreslå fattigvården och sjukvården. De flesta synas vara eniga om att familjerna böra lämna en viss ersättning allt efter förmåga, men att resten bör täckas av kommunala medel, ev. med statsbidrag. — 8 klubbar ha efter frågeformulärets ankomst tagit olika initiativ i saken. De flesta klubbar tyckas väl insatta i vad det gäller. Endast 16 platser begära ytterligare upplysningar i frågan. Värdefulla äro anvisningarna från vissa landsortsklubbar att hemsyster måste vilja och kunna ta itu med alltså arbete i hemmen, vare sig det

Vem tar hand om lillen när mor är borta?

gäller tvätt, mjölkning eller husdjurskötsel.

Som helhetsintryck av rundfrågorna får man att hemsysterverksamheten är synnerligen aktuell ute i samhällena, och att våra kvinnoklubbar äro mycket intresserade av densamma.

SAMMANFATTNING o. SLUTLEDNING

Svaren från kvinnoklubbarna styrka på ett utmärkt sätt den uppfattningen att hemvårdsverksamheten är ett stort behov. Då kvinnoklubbarna i stort sett representera de samhällsskikt, som utgör hemvårdarinnans klientel har man från detta håll fått vissa önskemål, som tillsammans med utvecklingstendenserna inom själva organisationen bilda en grund efter vilken vissa riktlinjer för framtida arbete kunna dragas.

1. Önskvärdhet och behov av hemvårdsverksamhet föreligger i de flesta samhällen.

2. Allt efter de lokala förhållandena bör varje ort ordna sin hemvårdsverksamhet på det för platsen lämpligaste sättet. Antingen kan en hemvårdarinna anställas mera fast med bostad och fast lön och uteslutande ägna sig åt denna verksamhet eller kan avtal träffas med en eller flera kompetenta kvinnor i mogen ålder, som mot överenskommen ersättning ställa sig till förfogande.

3. Kvalifikationer. Den som anställs som hemvårdarinna behöver ej ha annan kompetens eller andra kunskaper än dem en duktig husmor besitter. Dock vore önskvärt att hon genomgått eller får genomgå någon folkhögskolekurs, barnvårdskurs eller liknande, varvid ådagalagts att hon är lämplig för hemvårdarinnans fin-känsliga arbete. En utbildad sjuksköterska, församlingssystem, distriktssköterska eller diakonissa bör ej anställas som hemvårdarinna. Om dessa kategorier gäller dels att i deras instruktion sättes utövändet av sjukvård i första rummet, dels att de böra vara helt stats- och kommunalanställda. En hemvårdarinna bör ej utöva annan sjukvård än den varje kunnig husmoder bör kunna ge.

4. Finansiering. Med dessa utbildningsanspråk bör det ej vara svårt att ordna en hemvårdsverksamhet, som ej drar alltför stora kostnader, utan att dock ge avkall på kravet om en lämplig person. De anställande föreningarna böra i mån av bärkraft stödja verksamheten tills anslag kunna erhållas. I större samhällen bör verksamheten erhålla kommunalt anslag. Mindre tätbelägna samhällen kunna samarbeta om en gemensam hemvårdarinna och landstingen böra här intresseras att bidraga. Av stor vikt är samarbete med fattigvården och de lokala sjukkasorna.

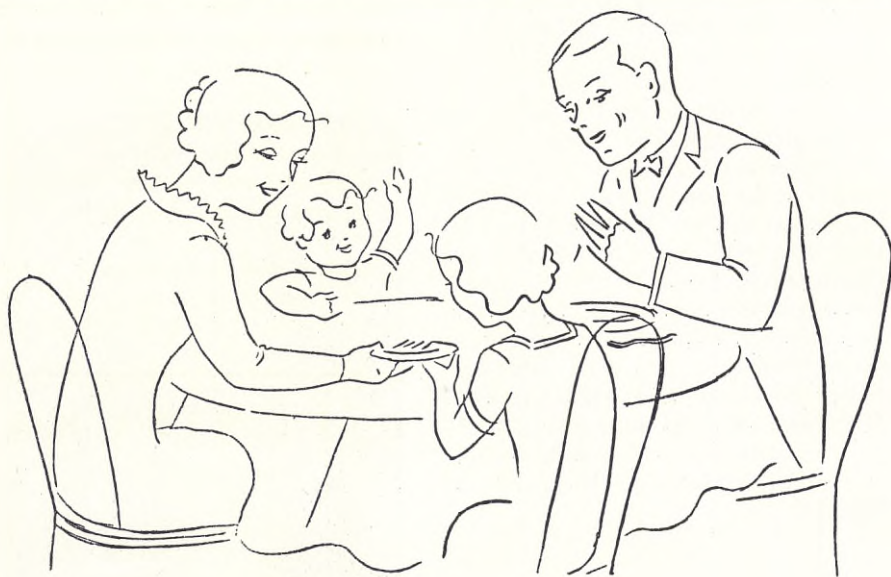
5. Den kommunalt understödda hemvårdsverksamheten bör i huvudsak avse de mest behövande samhällsklasserna. En viss avgift bör betalas av familjerna allt efter förmåga, vid oförmåga bör kommunen träda till.

6. En hemvårdsstyrelse bör på varje plats tillsättas att handha verksamheten.

När det nu gäller våra kvinnoklubbar, anser jag det vara synnerligen önskvärt att de ville ta initiativ i frågan vare sig man ordnar verksamheten helt kommunalt eller kvinnoklubben vid startandet samarbetar med Röda Korset eller husmodersföreningen på platsen. Vid nystartandet av denna verksamhet bör främst tillses att ett samarbete kommer till stånd mellan den eller de initiativtagande föreningarna, sjukkasorna, fattigvården och kommunen. Landstinget bör därnäst komma ifråga som stödjande organ. Statsbidrag är för närvarande otänkbart annat än som bidrag till hemvårdarinnans utbildning vare sig detta sker vid någon folkhögskola, Röda Kors-kurs eller vid Upsala Hemskola.

Liksom när det gäller andra samhällsangelägenheter är det av stor vikt att den kategori husmödrar — arbetarehustrurna — som hemvårdsverksamheten närmast berör, då de utgör klientelet, även deltaga i organiserandet av verksamheten.

Signe HÖJER

**onsdag
är festdag
med**

kooperativas solgula makaroner

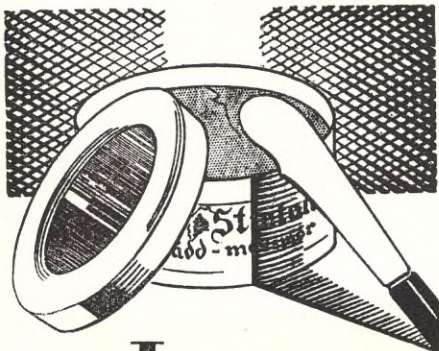

konsum

Äro hemkvinnorna tankelata?

(Forts. fr. sid. 14.)

men insikterna, bildningen flyger inte på någon; det behövs även tid, ro, ensamhet för att kunna lära. Att för en arbetarhustru — med händerna fulla av det dagliga slitet för att kunna hålla ihop hemmet — kunna åstadkomma detta, är för det mesta alldeles omöjligt. "Innehållet i Morgonbris ligger på ett för högt plan, vi arbetarkvinnor förstår det inte." Denna mening, hörde också under tecknad samtidigt med Hulda Flood. För min egen del, är jag inte av samma åsikt som dem, som framförde denna mening. Inte för att jag kan skryta av att stå på något högre bildningsplan än dessa, utan kanske därför, att jag numera har tid att läsa, tid att tänka på annat än hushållsmaskineriet och därigenom fått upp ögonen för hur värdefull,

I stället för smör

och på samma gång ett gott pålägg . . .

● Stintans Gräddmessmör är det allra senaste till smörgåsbordet. Det är en mesostprodukt av hög kvalitet, som samtidigt tjänar som både smör och pålägg. Både Ni och hela familjen kommer säkert att tycka om det.

En stor ask på över 4 hg. kostar endast 50 öre.

Stintans

grädd-messmör

ESKILSTUNA MESOSTFABRIK
K. J. KARLSSON

Kungl. Hovl.

hur lärarik, hur stilig vår tidning ändå är. Men därför tycker jag inte att man kan "sätta sig på sina höga hästar", och se ned på dem, som möjligen ha andra åsikter. (Det vare mig fjärran ifrån att påstå, att Hulda Flood någonsin gjort det.) Den unga kvinna jag särskilt tänker på, som "häromdagen" framförde som sin mening att Morgonbris "ligger på ett för högt plan", med utgångspunkt från att tidningen är svårsåld till utomstående, hade kanske rätt. Det var troligen hennes erfarenhet som kommissionär. Att hon — trots kritiken mot Morgonbris — hör till "staben av vakna, intelligenta kvinnor inom vår rörelse", det behöver inte betvivlas. — Hulda Floods beaktansvärda uppmaning till oss att läsa och diskutera böcker och tidskrifter, fortsätter så här: "Gärna kritisera, begära förklaring, men aldrig krypa bakom denna jämmerliga undanflykt: Vi förstår inte." Så som jag "häromdagen" hörde uttrycket: "Jag förstår inte den", i samband med en viss artikel i Morgonbris, så fattade jag det som begäran om f ö r k l a r i n g över nämnda artikels mening och varför den fått komma med i vår tidning. För min del inser jag inte, varför man inte skulle få erkänna sin oförmåga att förstå. Det är i mitt tycke bättre, än att snobba med kunskaper som man inte har. Och inte heller kan jag gå med på det — verkligen hårda omdömet — att de som ibland förklara att de inte förstår, äro "obildbara" och inte anstränga sina hjärnor med tankearbete. Alla äro vi ju inte funtade efter samma kliché; vi äro ju inga standardmänniskor, utan ha olika uppfattningar om saker och ting — och leva under olika förhållanden. Därför tycker jag, att man inte skall se allt för pessimistiskt på, att det fortfarande inom vårt förbund finns en hel del kvinnor som inte förstår, men icke — som Hulda Flood säger — "anser sig ha monopol på att ingenting behöva begripa". Många svåra omständigheter kanske gör det omöjligt för dessa oförstående, att avhjälpa bristerna i sin bildning. I stället är det stor anledning till glädje över att upplysningen bland kvinnorna ändå kommit så långt, att allt flera insett vikten av att organisera sig. Bara detta, kommer mig att se ljus på framtiden. Att a l l a skall kunna "förstå" på samma sätt, är ju förstås en utopi.

Jag bläddrar vidare i nov.-nr: av vår tidning och slår upp sidorna med de förtjusande vackra vyerna från Genève." Tänk, skall Morgonbris ordna en resa dit, nu — gingo mina tankar — en resa för arbetarkvinnor! Nog är väl detta ett storslaget, anslående projekt, och jag är glad över vår förbundsstyrelsens och vår Kajs initiativrikedom. Men — hur många a r b e t a r h u s t r u r är det som kunna komma med på en sådan resa? Jag är förvissad om att bara vyerna från Genève — för att inte tala om den entusiastiska beskrivningen över allt det vackra resenären får skåda på en resa i Schweiz — väcker en brännande

längtan i månet kvinnobröst, efter att få komma med. För min egen del vill jag inte ansluta mig till den opposition, som jag vet kom till synes från flera håll, då Morgonbris i år anordnade utlandsresor. Man förmodade — kanske med rätta — att dessa dyrbara resor skulle väcka avundsjuka, hos dem som inte kunde komma med. — Jag var i tillfälle att åhöra ett föredrag av Hulda Flood om Rysslandsresan. Hon begynte sitt föredrag med en erinran om resors stora betydelse som bildningsmedel: "Man blir vidsyntare och man kan hämta lärdomar, som kunna vara till nytta vid hemkomsten." Visst är detta sant. Om arbetarhustrurna — de som väl ändå utgöra stommen av vårt förbund — också kunde få komma med ut på resor, i någon större omfattning än vad som hittills kunnat ske, kanske skaran av dem som "inte förstår" skulle minskas betydligt. Men det är ju omöjligt, — det blir bara några få som kunna bli delaktiga av den vidsynhet resor kan ge. Den omväxlingsdrift, det talas om i slutet av Morgonbris artikel, finnes även hos den fattiga arbetarhustrun, men — vad hjälper henne goda kommunikationer och dito internationella förbindelser, då ekonomin är sådan, att hon omöjligt kan tillfredsställa denna drift.

De uppslag, Morgonbris ger läsarna, ifråga om utvägar för deltagande i resorna, kunna nog inte komma till nytta, i någon större utsträckning. Att kunna lägga undan en sparslant för en sådan resa som den nu planerade utlandsresan, det förstår vi arbetarkvinnor lite var, är lättare sagt än gjort; och att "stimulera" de fattiga kvinnoklubbarna till att skicka stipendiater, är nog också lättare sagt än gjort. — Men, kanske det finns andra utvägar; våra ledare har vid så många tillfällen visat sig vara så uppslagsrika? Hur skulle det vara, om förbundet toge initiativet till bildandet av en fond, för att hjälpa t. ex. en medlem från ett — eller flera — distrikt att få komma med på utlandsresor tillkomna genom Morgonbris? Uppslaget är kanske inte realiserbart? Att jag tagit till orda i

DITT VITA HÅR

När jag nu ser flingor falla och marken bli vit där jag går, då står för mitt minne tiden, då det sakta blev vitt, ditt hår.

Jag minns, att de sade vi alla: Hon börjar bli gammal, mor. Jag kände mig åter så liten, men du, lilla mor, blev så stor.

Du strävade tappert för alla och tiden tog dina år. vi tänkte så litet, vi andra, men du fick ditt vita hår.

Ossian CARLSSON

CARNUSOL

rengör och polerar möbler m. m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25
Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.
Fabrikanter: WINGÅRDS, MALMÖ

Fru Lisa Hedberg, Spånga, medverkade vid Stockholms läns kvinnodistrikts synnerligen välarrangerade Morgonbrিসfest med en av henne själv skriven dikt ägnad tidningen. Klänningen hon bär har hon och några kamrater förfärdigat av som synes omslagssidor från Morgonbris.

VI ÄRO STOLTA ÖVER DEN!

Vill tacka Morgonbris red. för den utmärkta tidning den lyckats skapa åt oss arbetarkvinnor! Vi äro stolta över den! Måtte den alltid förbli av samma höga kvalitet! Den av en del kvinnor uttalade önskan om "lite mer kärlek" in-

denna fråga, är inte därför att jag tycker att Morgonbris skulle vänta med att anordna resor tills alla kunna komma med — då skulle det aldrig kunna bli några resor av — utan jag ville visa på att längtan efter allt det vackra, som skulle tjusa ögat, under en sådan resa som den Morgonbris nu planerar, längtan efter den uppbyggelse och de insikter den också otvivelaktigt skulle skänka, även är stark hos dem som inte har några utsikter att få komma med. Ävenså ville jag med detta hemställa till Morgonbris att försöka hitta på något sätt, att till ett annat år kunna medverka till, att flera arbetarkvinnor än hittills, kunna komma ifrån "den torva på vilken slumpen låtit henne födas". —d.

stämmer jag icke i. Sådant kan man ju läsa om i vilken annan tidning som helst. Morgonbris' begränsade utrymme bör användas icke till förströelseläsning, utan i första hand till att dryfta de många problem, som föreligger för oss kvinnor ur de mindre bemedlade klasserna, och som andra tidningar antingen sakna vilja eller förmåga att ta upp till behandling. Särskilt lovvärt finner jag att red. i så stor utsträckning "aktiviserar" sin läsekrets: uppmanar dem att medarbeta, uttala sig i frågor som den intresserar sig för o.s.v. Ty man får en helt annan känsla av samhörighet med en sådan tidning, än en där man bara har att betala och sluka. *Läsarinna.*

... SOM EN FYRBÅK GENOM TIDENS MÖRKER ...

Inför den milstolpe på tidens landsväg som ett 30-årsjubileum utgör hör det till gammal sed att man stannar ett slag i begrundan över de gångna åren. Blicken sveper över den tillryggalagda vä-

gen, granskar ställningen i nuet men måste även riktas framåt, sökande efter nya hållpunkter och nya riktlinjer för verksamheten. Så vilja vi även göra då "Morgonbris" går att fira sitt jubileum. Kanske vi även här nere från "det röda Skåne" kunna framföra något av värde och samtidigt rikta diskussionen med några nya synpunkter.

Vad tidningen har varit och är? Jo, enligt vårt förmenande har den varit en dominerande faktor i kvinnorörelsens storartade utveckling, den har väsentligt underlättat det mången gång oerhört svåra agitationsarbetet. Aldrig har Morgonbris sjunkit ned i sin standard; vederhäftighet, saklighet och framåtanda har ständigt satt sin prägel på vår tidning. Vi ha haft stora svårigheter att kämpa emot även inom kvinnorörelsen, området har varit svårarbetat. Morgonbris har hjälpt oss, den har verkat för upplysning på ett sätt som icke kan överskattas; som en fyrbåk har den genomträngt tidens mörker och kämpat mot andlig efterblivenhet. Vi som i viss mån ha medverkat i röjningsarbetet veta även att uppskatta den hjälp vi fått. Utan vår tidning hade vårt arbete i oerhörd grad försvarats, för att icke säga omöjliggjorts.

Tidningen har dock icke alltid fått den spridning som den så väl förtjänar. För att råda bot häremot har man nu gått in för att bilda s. k. Morgonbriscirklar, som skola hjälpa kommissionärerna i deras svåra och tunga arbete. Här nere i Malmö Socialdemokratiska kvinnoklubb ha vi även en dylik cirkel som efter bästa förmåga drager sitt strå till stacken. Inte endast det rena försäljningsproblemet har emellertid diskuterats, utan vi ha även utsträckt våra diskussioner till att omfatta tidningens redigering, ekonomiska möjligheter etc., för att därigenom kunna tränga problemen närmare in på livet. Själva anse vi redigeringen i dess nuvarande form förträfflig, men i sanningens intresse kan inte förnekas att mången av våra medlemmar anser att den ligger på ett väl högt plan. Även dessa synpunkter böra framföras i diskussionen, ty kritiken framföres icke av någon kritiklusta utan i omtanke och omsorg om rörelsen och tidningen. Och då är även kritiken berättigad att framföras, ehuru man icke själv delar åsikterna.

Speciellt skulle man kunna säga att kritiken riktar sig mot den tendens som visar sig i ökat utrymme för det internationella inslaget. Mången anser att tidningen som sådan skulle bli till effektivare hjälp om den mera höll sig till de problem och de frågor som intimt beröra just dem som man avser att intressera för kvinnorörelsen och de problem som kvinnorna ställas inför. Måhända ha de rätt, någon dom skall icke

(Forts. på sid. 32.)

DET STAR KVINNOR BAKOM »LYCKLIGA SKANDINAVIEN»

Örebro socialdemokratiska kvinnoklubbss 30-årsfest blev en gedigen och stämningfull högtid. Det imponerande musikprogrammet, som ingick i aftonens underhållning bidrog verksamt härtill. Det var konsertmästare Möllers kapell och kassör David Palmroth, som i dessa stycken förtjänstfullt och uppskattat medverkade.

Kvinnoklubbens ordförande fröken Elvida Jansson kunde rikta sitt välkommen till en fullsatt salong, när hon på arrangörernas vägnar hälsade medverkande och publik. Förutom sång och musik förekom vidare å programmet en ståtlig prolog, författad och föredragen av redaktör Harald Åkerberg. Den återges på annat ställe i detta nummer.

Kvinnodistriktets ordförande fru Elisabeth Karlsson föredrog en kort men livfull historik över kvinnoklubbens verksamhet.

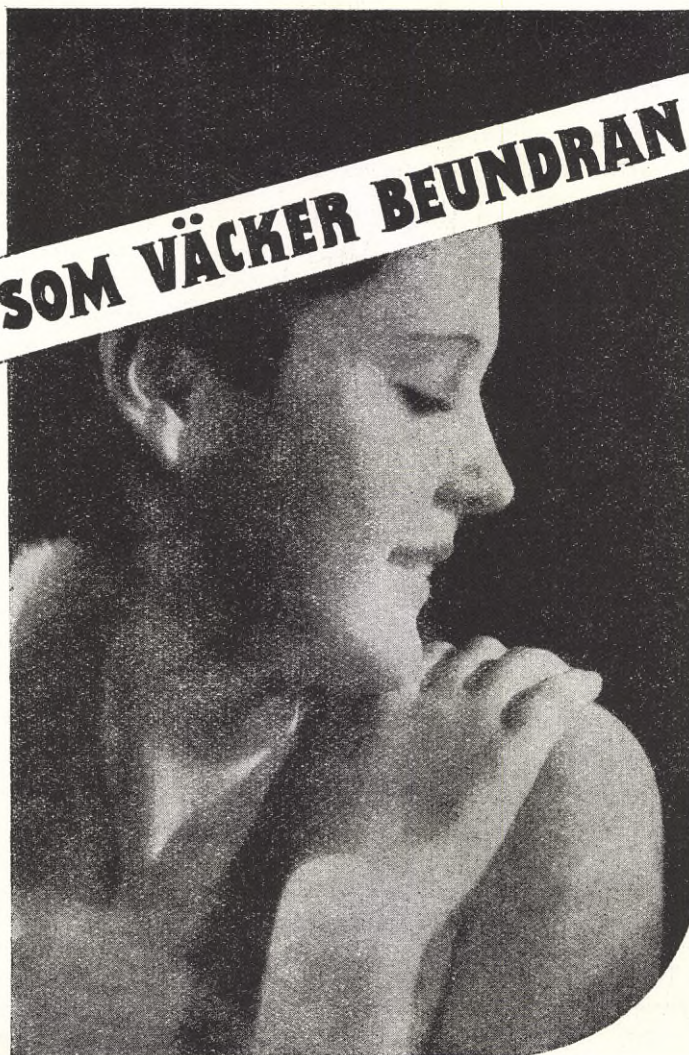
Högtidstalet hölls av huvudredaktör Fredrik Ström, som erinrade om den brytningstid av kamp, kaos och vånda, som vi nu stå mitt inne i, med samma våldsamma skakningar, samma kaos som utmärkt tidigare brytningstider.

De skandinaviska folken synas ha lyckats hittills bäst i bemödandena att övervinna kapitalismens följder och att bygga upp vad som skall efterträda det kapitalistiska samhällssystemet. Alla som gästa Skandinavien från vilket land de än komma, ha endast ett uttryck för vad de fått se och uppleva: "Lyckliga Skandinavien! Lyckliga Sverige!" Visst är det en överdrift, ty ännu ha vi långt igen innan vi kunna säga att allt här är såsom vi önska det. Men alla svenskar som genom resor blivit i tillfälle jämföra förhållandena här och i andra länder erkänna, att det ligger åtskilligt berättigat i våra gästers tal. Något av grunden härtill ligger nog däri, att vi genom den socialistiska idén med det ökade folkinflytandet i politiska ting lyckats åstadkomma vad ej andra länder förmått. Låt vår mission bli att åstadkomma en världsseger för systemet Skandinavien!

Det är många faktorer som samverka till att vi lyckats med detta. Vi kunna nämna självstyrandets erfarenheter från otaliga sekler, en vitalitet hos folket, som inte andra nationer ha, en viss organisatorisk läggning, klimatets inflytande o. s. v. Men bland de faktorer som verkat har den spelat en icke ringa roll, att kvinnorna haft inflytande. I vissa länder frukta framstegets män kvinnornas inflytande på samhällsfrågorna. I vissa har genom kvinnornas reaktionen fått ökad makt — så i Spanien och Polen. Men i Skandinavien liksom i England har kvinnornas insats på den statliga och kommunala förvaltningen liksom på det ekonomiska området varit av en uteslutande positiv framåtsträvande betydelse. Det är anledning att på en dag som denna erinra om denna

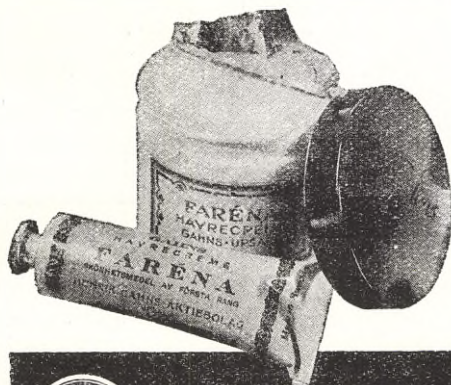
(Forts. på sid. 33.)

EN HY SOM VÄCKER BEUNDRAN

● Alla måste beundra den friska, flickaktiga hy, som framkallas av regelbunden vård med Gahns Faréna-crème. Dess välgörande inflytande på huden är ett välkänt faktum, som också utnyttjas av alla

damer, som vilja skydda och bevara sin hy. Försök även Ni med systematisk Faréna-vård. Ni kommer att kunna glädja Er åt en hy, som väcker beundran.

FARÉNA
crème

Riksbyrån för sexualfrågor

hålles öppen för expeditionsärenden och försäljning av hygieniska artiklar vard. 4—6 e. m., lörd. 12—2 e. m.

Poliklinikmottagning: Tisd. 7—8 e. m. (D:r Siri Kjellberg-Cleve).
Onsd. 10—11 f. m. och 6—7 e. m. Fru Elise Jensen.
Fred. 8—9 e. m. (D:r Nils Nielsen).

Annan mottagningstid efter överenskommelse.
Avgift för muntlig rådfrågning 2 kr., för skriftlig 1:15 kr.
Obemedlade kunna helt eller delvis befrias från avgift.
Lokal: Regeringsgatan 49, 2 tr. Tel. 20 40 60.

Prislista sändes gratis. Postgironumret är 55845.
Sakkunnig vägledning vid val av litteratur lämnas mot svarsporto.

Medlemsavgiften i Riksförbundet för Sexuell Uppllysning är 1 kr. per år, för förening eller klubb 10 öre per medlem och år.

Skultuna kokkärl

Alltid gedigna
Alltid praktiska
Bästa julgåva

Säljes i alla järn- och bosättningsaffärer.

GÖTEBORG

Vid behov av bill!

RING

DROSKSTATION

Tel. Namnanrop: DROSKSTATION eller n:r 71720

ÖGAT

är människans ädlaste organ. Skydda o. värda Edra ögon. Vid behov av glasögon besök

Örgryte Glasögon Affär

(Hugo Hendén) Fridkullagatan 6. Tel. 20921. Gbg.

Gillblads
damernas magasin

Permanent 10 kr.

Elektr. kamond. 1:50
Klippn.-ångond 1:50
Champ. m. mise en
plis 1:50

Tel. 16516, 16517.

Fransiska's Frisersalonger
Kapellplatsen 2. Kapellplatsen 10

KONTORSPERSONALEN
TRIVS ALLTID Å

Centralbuffén

Norra Hamngatan 36. Tel. 36484

Gott bord. Populära priser.

Kappor, Dräkter, Tyger, Pälsar

STÄCK & C
V. HAMNGAT 13

Partivänner i Majorna köp
frukt och konfektyrer i

Sigrid Johanssons Affär
Kungsladugårdsgat. 14. Tel. 427 65

Varorna hemsändas.

Hushållsskolan Margareta

Nya Allén 1. 1:a klass Matsalar

Vardagar: Frukost 8,30 f. m.—12,30 e. m.
Middag 2—6 e. m.

Sön- & Frukost 9,30 f. m. — 11 f. m.
Helgdagar: Middag 2—5 e. m. **Festväning.**

Butik: Parkgatan 2 Elever emottages.

Lägenhetsteckning i Masthugget.

Ännu återstår några utmärkta lägenheter om 1 rum, kök och kammare i H.S.B:s planerade tillbyggnad av kv. Nybygget, Fjällgatan. Samtliga lägenheter äro försedda med badrum, värme och varmvatten. Maskinellt utrustad tvättstuga uppföres. Hyra från 63:— till 86:— kr. pr mån. Insats från 1.150:— o. högre.

Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening i Göteborg.

Fjällgatan 3. Tel. 45240 och 45241

E. Olofssons Herr- & Damfrisering
Karl Johansgatan 45 - Tel. 48045

BILLIGA PRISER

Obs! Från 1:sta jan. flyttar affären in i nyinredda lokaler, Karl Johansgatan 47 (Hållplats Kusttorget)

Härmed har jag äran rekommendera min nyöppnade **Herr-o. Damfrisering**
Kompassgatan 10

Förstklassigt arbete! Human behandling!
Billiga priser!

Vördsamt Ragnar Lindeberg

Sprid Morgonbris!

MALMÖ

Pappersmagasinet

MARTHA LARSSON

Föreningsg. 25, Malmö. Tel. 15405

Pappersvaror och Kontorsböcker.
Bordsdekorationer och Karnevals-
artiklar.

Bliv medlem i

**Solidar,
Mjölkcentralen,
Kolkoks.**

Aktiebolaget

Carl M. Magnusson

CHOKLAD- & KONFEKTFABRIK

Tillverkar:

Choklad, "Mag-
no"-Cacao, Prali-
ner, Karameller,
Dragée, Konfekt,
Marmelad, Lakrits
och Konfektyrer.

God sortering av rökverk hos

Hanna Skånberg

Amiralsg. 28. Malmö. Tel. 24529

Tidningar och Tidskrifter.

e. o. Hovrättsnotarien

F. G. Rodenbergs

ADVOKATBYRÅ

Storgatan 3 Malmö Telefon 26330

RESTAURANG VASA

Amiralsgat. 28 Tel. 18377

MIDDAG,
smör och bröd, 2 rätter, 90 öre.

PÄLSVAROR

Alla slag

OSCAR HAVGÅRD

Bergsgatan 8. Malmö. Tel. 20394

NORREGRÄND

Norregatan 5 - Malmö - Tel. 15779

Förstklassig Restaurant.

Lunch, Diné och Supé à 1 krona.
Matilda Pettersson.

ARABENS KAFFE ROM

**A.-B. Sydsvenska
Kaffekompaniet**

MALMÖ

Folkets Hus
Restaurang

MALMÖ

REKOMMENDERAS

LUND

Köp Edra julklappar i
Frithiof Elmqvist's
HERREKIPERINGSAFFÄR

LUND

Stor sortering i moderna damväskor.

NORRKÖPING

Köp Kappan

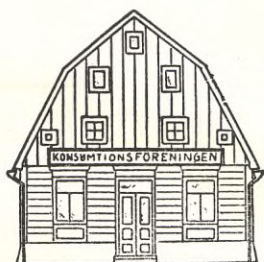
hos

Hospitalsgatan 14
Norrk. Tel. 6689

PRENUMERERA Å

Östergötlands Folkblad

NYTTIGA JULKLAPPAR

i form av husgeråds-, porslins-, tenn-,
silver- och sportartiklar finnas i stor
sortering i

**Special-
konsum**
LILLA TORGET

HOS OSS

finner Ni alltid friska blommor

John Källquists

BLOMSTERHANDEL

Norrköping Skolgatan 12 Tel. 5101

Kvinnoklubbister

och Morgonbris alla läsare samt vänner
köp Edert behov av fisk i

Oscar Lönngrens Fiskaffär

Södra Saluhallen. Norrköping. Tel. 41

Till söndagsmiddagen en god och
billig efterrätt. Beställ en Ananas-
eller Apelsin- T Å R T A från

FALKS KONDITORI

Hörngatan 6. Norrköping. Tel. 1297

Gynna Morgonbris Annonsörer!

Vad
händer
1935?

På denna fråga kan Ni ej
ge något svar. Just därför
bör Ni möta det nya året
med betryggande försäkrings-
skydd, väl ordnat i

FOLKET SAMARBETE

... som en fyrbåk
(Forts. från sid. 28.)

här avkunnas ty därtill äro vi icke själ-
va kapabla.

Att tidningen uppskattas inom arbetar-
rörelsen bevisas därav, att på mången
plats där kvinnoklubbar icke finnas nå-
gon annan organisation rekviderar ett
antal tidningar och söker organisera
försäljningen. Speciellt gäller detta ung-
domsklubbar, vilka alltid ha visat ett
berömvärdt och efterföljansvärdt intresse.
Men måhända ha de unga icke samma
anmärkningar att rikta mot tidningens
höga standard som vissa medlemmar
inom vår egen rörelse, och kanske be-
ror detta helt enkelt på att de unga be-

retts möjligheter till en helt annan stu-
dieverksamhet än vi själva en gång haft
till vårt förfogande. Den andliga kosten
blir på så vis för de unga mera lätt-
smält.

För egen del var det med verklig glädje
jag såg det initiativ som Morgonbris
tog för en bättre upplysning i bostads-
problemet. Själv aktiv inom hyresgäst-
rörelsen har jag svårt att förstå den lik-
giltighet varmed denna rörelse mången
gång möttes av arbetarekvinnorna. Det
är ju en fråga som måhända mera än
någon annan berör just dem, bostads-
frågan och kvinnorörelsen höra intimt
samman. Fortsätt på den inslagna vä-
gen! Upplysningen i dessa frågor, i den
form som Morgonbris bedriver den, har
ett oerhört värde.

Nåja, vi ägna även en del av vår tid
till annat än diskussioner och agitation.
Bland annat hade Morgonbriscirkelns
medlemmar under den gångna somma-
ren en utfärd till Bokskogen, i strålände
sol och glatt humör. Men tro inte att vi
för den skull försummade våra plikter,
tvärtom syntes diskussionslusten ökad
och dagen blev sannerligen icke för-
spild.

Den blev ett bevis för att det nyttiga
och nöjsamma mycket väl kan förenas.

Ulrica HENRICHSEN.

JUST SÅ SKALL DET VARA

Det var feststämning redan från början
vid Uppsala kvinnodistrikts instruk-
tionskurs, vilken hölls i Uppsala Fol-
kets Hus den 21 okt. Helt naturligt för-
resten, A-salen var nästan fullsatt, när
distriktets ordförande hälsade deltagar-
na välkomna. Från tolv klubbar hade
anlänt 160 deltagare. Men så hade ock-
så distriktsstyrelsen skött förarbetet som
det ska skötas. Från beslutet om inkal-
lande av instruktionskurs, vilket fatta-
des under vårvintern, har styrelsen ide-
ligen givit klubbarna påminnelser om
densamma, varför inte endast styrelser-
na intresserats, utan även de övriga
klubbmedlemmarna. Och när därför da-
gen för kursen randades hade man ord-
nat bussresor, som möjliggjorde för så
många som ville att följa med.

Kursdeltagarnes intresse var också på
hjälp hela dagen, och visade att det
finns stora utvecklingsmöjligheter i det
distriktet, trots svårigheterna för en del
medlemmar att delta i arbetet. Ord-
föranden i en klubb, vilken rekryterades
uteslutande av lantarbetarkvinnor, be-
rättade att det fanns medlemmar som
hade en timmes väg att gå till mötena
och ändå voro dessa fulltaligt besökta,
och liknande deklamationer lämnades
även från flera håll. På kvällen bjöd
Uppsala kvinnoklubb på samkväm, vid
vilket en improviserad sketch spelades,
i vilken man fick besöka klubbmöten i
Kvisttomta och Ekholmen, som på ett
ypperligt sätt illustrerade både hur ett
klubbmöte inte ska skötas och hur det
ska skötas. Dessutom förekom teater av
amatörer, musik, sång och tesupé.

Och när kursdeltagarna sent på kvällen
skildes, gjorde de detta i känslan av att
ha en arbetsfylld, men även en uppig-
gande och stimulerande dag bakom sig.

H. F.

Väl betjänad blir den

som rekviderar malt-
och läskedrycker från

Bryggeri-a. b. KRONAN

Ordertelefon: Sundbyberg 42 & 308

BLÅ BOKEN 1935

11:e ÅRGÅNGEN

Aktuella artiklar - Biografier av
»Vägrödjare» - Tidens diktare (bilder
och data) - De svenska folkrörelserna
med över 200 riksorganisationer i ord
och bild - Möten och kongresser i in-
och utlandet - Viktiga riksdagsfrågor
Nya statistiska uppgifter om land
och folk - Bildkrönika av Jac och
Starkenbergs - Utförlig almanack
med anteckningsblad.

En utomordentlig uppslagsbok för en
var socialt och ideellt intresserad.

Pris Kr. 2:50 Bliv ombud

BLÅ BOKENS FÖRLAG
Box 387 - Stockholm 1

PARTIKAMRATER

Vid besök i Örebro

besök

Folkets Hus Café

Fanor och Standar

i olika storlekar och prislägen tillverkas av

FIRMA V. LINDBLAD
Box 1024, ÖREBRO. Tel. 687

Skisser och priskurant på begäran.
Konstnärligt och välgjort arbete garanteras.

● En modern kvinna begär få en modern hygienisk binda. Hon behöver därför blott begära »Radix», så erhålles marknadens förnämsta binda. Säljes på alla apotek, sjukvårds- och kemikalieaffärer i kartonger om 12 st. till Kr. 1:50 per kartong.

Radix

12 st.

Kr. 1:50

Ni sparar
många skolor
sölningar

Tre gånger så slitstarka

som läder, fasta och böjliga äro Trelleborgs Gummisulor. De hålla Eder varm och torr om fötterna — de skydda Eder hälsa. Pris: Kr. 1:85, 1:65 och 1:45 för resp. herr-, dam- och barnstorlekar, inklusive en tub Trelleborgs ej eldfarliga klisterlösning.

TRELLEBORGS

GUMMISULOR OCH KLACKAR

Sätt gummisulor på skorna, när dessa använts så länge, att de fått en efter foten avpassad form

LANDVINNINGAR 10 ÅR

Den agitation som utförts för valet har även lett till det resultatet att förbundets medlemssiffra ökats och flera nya klubbar bildats. Sälunda har kvinnoklubbar bildats i Axmarsby, Järvsö och Lottefors i Gävleborgs län, i Klintehamn på Gotland, i Gamlestaden och Kungsladugårds i Göteborg; i Indalsälven och Utansjö i Medelpad; i Båtskärsnäs och Björkfors i Norrbotten; i Alstad och Staffanstorp i Skåne, i Rimbo, Rotebro och Öregrund i Stockholms län; i Bärbo i Södermanlands län; i Munkerud i Värmland; i Rydal och Örby i Älvsborgs södra; i Hällestad och Kvarsebo i Östergötland; i Korskrogen i Gävleborgs län; i Kolsva i Västmanland.

Ludvika socialdemokratiska kvinnoklubb har haft utfärd till Brunnsviks folkhögskola. Färden dit företogs med buss. Vid framkomsten hälsades resenärerna välkomna av skolans rektor Alf Ahlberg. Kaffe dracks i skolans vackra matsal och musik utfördes av kompositören Blomberg, som bl. a. spelade Griegs Bröllopet på Trolldaugen. Programmet i övrigt upptog deklamation av Dan Anderssons dikter, sång till luta och rundvisit i skolans olika lokaler. En i allo minnesrik dag för färdledarna.

Krig är förklarat!

Massmorden i alla nedslusade fastigheter och lägenheter äro nu i full gång och vägghyran och dess ägg tillintetgöras. Full garanti för seger och varaktig fred lämpas. Desinfektion med "DÖDSSTRÅLEN" utförd av oss, svarar för ett bekvämt-diskret-billigt-effektivt-utrottningskrig. Inga fläckar uppstå — ingen lukt — inget obehag av något slag.

Arbeten utföras av:

Desinfektionsfirman Värmestrålen
Tel. 11 64 29, 20 32 29. Stockholm.

Karlstads socialdemokratiska kvinnoklubb har firat tioårsdagen av sin tillkomst. Till den samma voro inbjudna Örebro distrikts kvinnoklubbar samt arbetarkommunen och ungdomsklubben på platsen, vilka talrikt hörsammat inbjudan. Sedan ordföranden hälsat samtliga välkomna föredrogs en klubbvisa som ordföranden författat dagen till ära. För övrigt upptog programmet sång, föredrag och deklamation av fru Sara Rosenström från Örebro, teater av Karlskoga kvinnoklubbs amatörer. Att dagen förlöt under den bästa stämning där-om vittnade de många tal och tack klubben fick mottaga, innan man skildes åt, alla eniga om att fortsätta arbetet för våra idéer.

Vi sända våra varmaste hälsningar till alla kamrater landet runt. A. J.

Det står kvinnor ...

(Forts. från sid. 29.)

faktor som bidragit till att skapa "Lyckliga Skandinavien". I fortsatt arbete i samma riktning ha de socialdemokratiska kvinnoklubbarna sin viktigaste, sin största betydelse.

På Örebro arbetarekommuns vägnar talar hr J. Th. Jonsson och på kvinnoförbundets vägnar fröken Greta Agerby, vilka uttalade sina organisationers tack till klubben för dess trettioåriga tragna och målmedvetna arbete och förhoppning om fortsatt lycka i de gemensamma strävandena.

Som avslutning sjöngs unisont Internationalen.

Till jubileet hade anlänt en del lyckönskningstelegram från systerorganisationer.

Kvinnl. ladugårdsskötare

erhålla plats hos frk. Elisabeth Tamm

FOGELSTAD

JULITA.

Södermanlands Enskilda Bank Aktiebolag

Grundad 1865

Kontor i Stockholm:

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrandsgatan 8-10
Slussplan 1-3

Humlegårdsgatan 2
Kungsgatan 60

Upplandsgatan 1
Odengatan 52

HUSMODERKURSER och VÄVKURSER,

längre och kortare, börja omkr. 10 jan. Praktisk och teor. utbildn., även i handarb. och sömnad. Vävlärarinneseminarium. Statsstipendier och sänkt avg. för mindre bsm. Begär kostn.-fritt prosp. Uppgiv önskad kurs. KATRINEHOLMS ENSKILDA LÄROVERK. (VÄV- o. HUSM.-AVD.) Omf. även teknisk skola, handelsskola, realskola, folkl. musikskola.

Veckans bästa förströelseläsning finner Ni i

Familjelidningen

Smälänningen

Säljes i alla
cigarr-ö tidningsaffärer

60 ÅR

D A G R O heter den nya, välsmakande och närande buljongen, framställd enbart av naturprodukter.

Efterfråga DAGRO hos Eder handlande.

DAGRO

DAGROMA A.-B. • Nybrokajen 7 • STOCKHOLM

Otilia Dalgren, Marieholm. Trots sin ålder är Otilia Dalgren klubbens aktivaste medlem. Hon blev därför hjärtligt hyllad på sin 60-årsdag. Klubbstyrelsen uppvaktade tidigt på morgonen med en present från kamraterna i klubben. Glad och humoristisk är hon bliven allas vän och kamrat. Otilia är född i Värmland. Hon vill inte ha någon ledarställning inom klubben, detta anser hon hör de yngre till. Hon har under den tid hon varit med nedlagt ett oersättligt arbete. Vi hoppas därför att få räkna med hennes hjälp ännu många år framåt.

Gruppen från Huskvarna socialdemokratiska kvinnoklubb på utflykt till Jutaholm, beläget ett par kilometer från Huskvarna vid den vackra Adalsvägen, och historiskt bekant från de tider då svenskar och danskar lågo i fejd och strid om äganderätten till Sydsverige. Huskvarnaklubben har i år firat sin 15-åriga tillvaro. Medlemssiffran närmar sig 100-talet men borde vara betydligt större i ett industri- och arbetarsamhälle som Huskvarna. Vi ha dock gott hopp om klubbens fortsatta framgång, ty intresset är varmt hos alla. Genom medlemmars arbetslust och offervilja har klubben i år fått ett standar, som för första gången lyste och vajade friskt i demonstrationståget 1 maj.

25 ÅR

Skönsbergs och Ortvikens kvinnoklubb har firat sitt 25-årsjubileum med en fest. På initiativ av intresserade kvinnor bildades Ortvikens kvinnoklubb i oktober 1909 efter föredrag av fru Selma Färnlund. Det var svårt nog ibland att arbeta inom kvinnorörelsen, innan den blev fullt erkänd av en del män. De kvinnor, som tillhörde klubben här, fingo lida mången smålek men ändå kunna vi se tillbaka på ett gott arbete under de gångna åren. Klubben har gått framåt för varje år. Medlemssiffran är nu uppe till 130. Skönsberg är emellertid ett så stort

samhälle att det kunde vara det dubbla om vi fingo alla arbetarkvinnor på platsen med oss. Kamrat Marianne Johansson var klubbens första ordförande. Hon innehade den sysslan i många år och har därmed nedlagt ett synnerligen gott arbete inom kvinnorörelsen. Kamrat Linnéa Byberg kan också blicka tillbaka på en vacker arbetsinsats som flerårig ordförande. I valrörelserna ha alltid kvinnoklubbens medlemmar deltagit med liv och lust och några av dessa ha efter hand kommit med i de kommunala institutionerna.

Det mörka smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

har vunnit ständigt ökad efterfrågan på grund av sina förträffliga egenskaper. Hälsofarligt, näringsrikt och hållbart bevarar det sin goda smak till sista skivan.

BARNENS FAVORITBRÖD!

UPLANDSKUBBEN A.-B.

Stockholm • Telefon 5353 80
Postadr. Essingen

Äntligen

Svårläkta sår och
förut obotliga hud-
sjukdomar

botas med EREMITENS ÖRT-SALVA

ett effektivt hud-
föryngrings- och
skönhetsmedel.

Pris Kr. 2 pr burk.

Postförskott till orter,
där salvan ej finnes på
apotek eller butik.

A.-B. EREMITEN
S:T ERIKSGATAN 74
STOCKHOLM

S:t Eriksplans

Privata Tandklinik

S:t Eriksgatan 74, 2 tr.
Tel. 315152

Mottagning efter överens-
kommelse pr telefon

Låga arvoden

Kostnadsfri rådfrågning

All behandling i enskilt rum

Endast leg. tandläkare

Kvinnoförbundets medlemmar erhålla 10 proc. rabatt.

KVINNOR!

Bliv medlemmar i erkända
sjukkassor, som lämna mo-
derskapshjälp i regel under
42 dagar med belopp, som
ej får understiga 2 kr. pr dag
Offentligt moderskapsunder-
stöd lämnas till kvinnor, som
ej äro medlemmar av erkänd
sjukkassa och vilkas *beskatt-
ningsbara* inkomst (el. man-
nens) understiger 500 kr. pr
år, under 30 dagar med 1 kr.
om dagen.

Vänd Eder till den erkända sjukkassan på bo-
sättningsorten eller tillskriv Centralsjukkassan
i det landstingsområde, vari Ni är bosatt.

Stockholms Stads Sexualhygien.poliklin.

på Sabbatsbergs sjukhus. Läkare: Gerda Kjellberg
Mottagningstider: Lördagar 8,30—9,30 & Onsdagar 6—7
Rådfrågningar 2 kr.
För pers. med intyg från Social-Distriktstyran kostnadsfritt.

Katarina Tandklinik

Folkungagatan 78, 1 tr.
Tel. 43 43 56

Mottagningstid 10—12 fm. och 5—7 em.
Föreståndare: leg. tandläkare E. LAURELL
Klinikpriser.
Kostnadsfri rådfrågning. Medtag medlemskort.

Gärdets Tandklinik

VALHALLAVÄGEN 143 IV. TEL. 62 30 70

Kostnadsfri rådfrågning. Röntgen.

Mottagning: Vardagar 9—5

Kvällsmottagning: Tisdag o. Torsdag 6—8

Söndagar 10—1

Föreståndare: Leg. Tandl. R. Levin.

Rabatt vid uppvisande av medlemskort.

**Ett
överdådigt
gott
julkaffe**

**GEVALIA-
BLANDNING**